

Täysistunto

Tiistai 26.9.2023 klo 14.01—17.29

Täysistunto alkoi klo 14.01. Täysistunto päättyi klo 17.29.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (14.01—14.58) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (14.58—17.29).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Valiokuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat

Tiedusteluvalvontavaliokunta on 22.9.2023 valinnut puheenjohtajakseen edustaja Joakim Strandin ja varapuheenjohtajakseen edustaja Pauli Kiurun.

2.2. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 48—50/2023 vp.

3. Sivistysvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 36/2023 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi sivistysvaliokunnan jäseneksi edustaja Eeva-Johanna Elorannan.

4. Talousvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 37/2023 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi talousvaliokunnan jäseneksi edustaja Lotta Hamarin.

5. Tulevaisuusvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 38/2023 vp

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi tulevaisuusvaliokunnan jäseneksi edustaja Lotta Hamarin.

6. Ulkoasiainvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 42/2023 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi valiokuntien varajäsenten määrän lisäämiseksi ulkoasianvaliokunnan varajäseneksi edustaja Päivi Räsänen ja edustaja Harry Harkimon.

7. Puolustusvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 43/2023 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi valiokuntien varajäsenten määrän lisäämiseksi puolustusvaliokunnan varajäseneksi edustaja Sari Tanuksen.

8. Kansliatoimikunnan täydennysvaali

Vaali VAA 39/2023 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi kansliatoimikunnan jäseneksi edustaja Kim Bergin.

9. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan täydennysvaali

Vaali VAA 40/2023 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan varajäseneksi edustaja Miko Bergbomin.

10. Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan täydennysvaali

Vaali VAA 41/2023 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan varajäseneksi edustaja Mikko Polvisen.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi mielenterveyslain ja hallinto-oikeuslain 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 14/2023 vp

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohien jälkeen. — Meille esittelypuheenvuoron tekee ministeri Juuso. Olkaa hyvä.

Keskustelu

14.03 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi mielenterveyslakia ja hallinto-oikeuslakia. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Hallituksen esityksen tavoitteena on parantaa tahdosta riippumattomassa psykiatrisessa hoidossa, tarkkailussa tai tutkimuksessa olevan potilaan oikeusturvaa tilanteissa, joissa potilaan psyykkisen sairauden lääkehoitoa ei onnistuta toteuttamaan yhteisymmärryksessä hänen kanssaan.

Suomi sai Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelta vuonna 2012 langettavan päätöksen tapauksessa ”X vastaan Suomi”. Esitys liittyy ihmisoikeustuomioistuimen toteamaan yksityiselämään kohdistuneeseen loukkaukseen, joka koski potilaalle hänen tahtonsa vastaisesti annettua lääkitystä. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin totesi riittävien oikeusturvakeiden puuttuvan, koska potilaan tahdon vastaisesti annettu lääkitys perustui lääkärin päätökseen, josta ei voinut valittaa, eikä tuomioistuimen mukaan sen asianmukaisuutta voinut muutenkaan saattaa tutkittavaksi. Tuomion täytäntöönpano siirrettiin Euroopan neuvoston ministerikomitean päätöksellä joulukuussa 2021 ministerikomitean tehostettuun seurantaan. Kyseessä on ensimmäinen kerta, kun Suomea koskevaa tuomiota seurataan ministerikomitean tehostetussa menettelyssä. Tehostettua menettelyä käytetään muun muassa tapauksissa, joissa on kyse tärkeistä rakenteellisista ongelmista. Tahdonvastaisen lääkityksen oikeussuojakeinojen osalta ministerikomitea on kehottanut Suomea ryhtymään kiireellisesti kaikkiin käytettävissä oleviin toimenpiteisiin, joilla voidaan estää tarvittavien lainsäädäntötoimien viivästyminen enemmälti. Ministerikomitea päätti jatkaa asian käsittelyä maaliskuussa 2024. Suomen on raportoitava konkreettisesta edistymisestä 21. joulukuuta 2023 mennessä.

Hallituksen esityksen tavoitteena on viimeistellä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomion ”X vastaan Suomi” täytäntöönpano ja saattaa oikeustila tältä osin Euroopan ihmisoikeussopimuksen kannalta hyväksyttävälle tasolle. Suomi on sitoutunut noudattamaan ihmisoikeustuomioistuimen lopullista tuomiota valitusasioissa, joiden osapuolena se on. Sääntely on tarpeen myös kansallisen oikeuskäytännön yhtenäisyyden turvaamiseksi.

Esitys liittyy pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjaukseen, jonka mukaan jatketaan asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeuslainsäädäntötyötä, jonka tavoitteena on tukea ja vahvistaa itsemääräämisoikeutta ja varmistaa, että ihmisten perusoikeudet toteutuvat, kuitenkin siten, että asiakkaan turvallisuus ja yksilöllinen tarve voidaan huomioida kaikissa tilanteissa. Lainsäädäntöä kehitetään oikeudellisessa tärkeys- ja kiireellisyysjärjestyksessä.

Esityksen mukaan potilaan psyykkisen sairauden lääkehoidon toteuttaminen edellyttäisi jatkossa hallintopäätöstä, jos hoitoa ei onnistuta toteuttamaan yhteisymmärryksessä po-

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

tilaan kanssa. Hallintopäätös tulisi antaa myös muutoin potilaan pyynnöstä. Potilaalla olisi jatkossa mahdollisuus hakea muutosta kyseiseen päätökseen valittamalla hallinto-oikeuteen. Päätös voitaisiin panna täytäntöön heti muutoksenhausta huolimatta. Tällä turvattaisiin potilaan oikeus hyvään hoitoon ja varmistettaisiin se, ettei potilaan psyykkisen sairauden välttämätön ja kiireellinen lääkehoito viivästy mahdollisen muutoksenhaun johdosta. Muutoksenhakuasia olisi käsiteltävä tuomioistuimessa kiireellisenä.

Riittävän lääketieteellisen asiantuntemuksen varmistamiseksi hallinto-oikeuslakia muutettaisiin siten, että hallinto-oikeudessa asian käsittelyyn ja ratkaisemiseen osallistuisi asiantuntijajäsen, kun kyse on potilaan psyykkisen sairauden lääkeshoidosta hänen tahdostaan riippumatta.

Muutokset toisivat lääkäreille uuden työvaiheen, kun jatkossa tahdosta riippumattomasta lääkityksestä tulisi tietyissä tilanteissa antaa hallintopäätös. Muutosten myötä potilaan tahdosta riippumatta annettua lääkitystä koskevasta päätöksestä voisi valittaa hallinto-oikeuteen, joten työmäärä kasvaisi hallinto-oikeuksissa. Lakimuutokset parantaisivat tahdosta riippumattomassa psykiatrisessa hoidossa, tarkkailussa tai tutkimuksessa olevan potilaan oikeusturvaa tilanteissa, joissa potilaan psyykkisen sairauden lääkehoitoa ei onnistuta toteuttamaan yhteisymmärryksessä hänen kanssaan.

Hallituksen esityksen valmistelu liittyy sosiaali- ja terveysministeriössä vireillä olevaan laajempaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeushankkeeseen. Tämän tuomion täytäntöönpanon kiireellisyydestä johtuen hallituksen esityksen valmistelu on toteutettu erillään laajemmasta itsemääräämisoikeushankkeesta. Ehdotetut muutokset tulisivat voimaan 1.1.2024.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Aittakumpu.

14.09 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän ministeri Juusoa asian esittelystä. Tässä on kyse lakimuutoksista, jotka parantaisivat tahdosta riippumattomassa psykiatrisessa hoidossa olevan oikeusturvaa. Lähtökohta on erittäin hyvä ja kannatettava. Kuten ministeri toi esille, taustalla on Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen kannanotto Suomelle.

Muutos koskee sellaisia tilanteita, joissa potilaan psyykkisen sairauden lääkehoitoa ei onnistuta toteuttamaan yhteisymmärryksessä hänen kanssaan. Esityksen myötä lakiin lisätään säädökset siitä, että tietyissä tilanteissa psyykkisen sairauden lääkeshoidosta olisi annettava valituskelpoinen hallintopäätös. Tämä koskee siis sellaisia tilanteita, joissa potilas vastustaa lääkehoitoa tai kun potilaan tahdosta ei saada selvyttä. Esityksestä ilmenee, että myös muutoin tarvittaessa on tämä hallintopäätös annettava.

Tässä keskustelussa on tärkeää huomioida, että lääkehoitoa koskeva päätös saatetaan ja voidaan kuitenkin panna täytäntöön heti muutoksenhausta huolimatta. Tämä on ilman muuta tarpeen, jotta potilaalle voidaan lääketieteellisin perustein antaa asianmukainen ja tarvittava hoito. Kaikissa tilanteissa lääkehoitoa ei kuitenkaan ole välttämätöntä aloittaa ennen kuin muutoksenhaku on ratkaistu.

Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä tulee myös esille se, että tällä tulee olemaan taloudellisia vaikutuksia. Isoimmat vaikutukset tulevat kohdistumaan hallintotuomioistuihin. Arviolta kuuden tuomarin henkilötövuoden verran tulee työmäärä lisääntymään, mikä tarkoittaisi noin lähemmäs 700 000 euron kustannusta vuosittain. Hyvinvointialueille taas

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

arvioidaan tulevan kustannuksia muun muassa siitä, kun lääkäreille tulisi uusi työvaihe näiden hallintopäätösten antamisesta.

Esityksessä tuodaan, aivan oikein, huoli myöskin siitä, että meillä on psykiatrian erikoislääkäreistä pulaa. Viime vuosina valmistuvien määrä on ollut nousussa, mutta psykiatreja tarvittaisiin nykyistä enemmän. Huomattava osa psykiatrien työajasta kuluu lausuntojen ja todistusten laatimiseen. Hyvinvointialueille vuosittainen kulu 2024—2027 on kokonaisuutena arviolta 353 000 euroa. Nämä lääkärien ja hallintotuomioistuimien uudet vaatimukset on huomioitava tässä rahoituksessa ja resurssit on turvattava.

Toivon ja uskon, että tämä esitys kokonaisuutena saa sosiaali- ja terveystieteiden ja perustuslakivaliokunnassa asianmukaisen ja tarkan käsittelyn.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen Päivi.

14.12 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä muutettiin siis mielenterveyslakia niin, että potilaan psyykkisen sairauden lääkehoidon toteuttaminen edellyttäisi erillistä hallintopäätöstä, jos hoitoa ei onnistuta toteuttamaan yhteisymmärryksessä potilaan kanssa, toisin sanoen jos potilas vastustaa hoitoa tai hänen kansastaan ei saada täyttä selvyyttä. Potilaalla olisi tämän hallintopäätöksen jälkeen mahdollisuus hakea muutosta päätökseen hallinto-oikeudesta, [Kimmo Kiljunen: Muuten joudumme mustalle listalle!] mutta tuo hoito tuki voitaisiin aloittaa ennen päätöksen saamista eli muutoksenhausta huolimatta. Lisäksi nämä päätökset tulee käsitellä hallinto-oikeudessa kiireellisenä, mikä on luonnollista.

Tässä kävi jo ilmi myös se, että tämän lakiesityksen tuleminen tänne saliin on vauhdittanut Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio Suomea vastaan, jossa todellakin tällaisesta tilanteesta kanneltiin. Sääntely on siis tarpeen myös tämän linjauksen toteuttamiseksi ja tuki myös kansallisen oikeuskäytännön yhtenäisyyden turvaamiseksi.

Näistä tilanteista tulee ainakin itselleni aika paljon yhteydenottoja, ehkäpä lääkäritaustani vuoksi saan viestejä. Viimeksi viime viikolla sain viestin psykiatrisesta sairaalasta henkilöltä, joka toivoi, että lääkäritaustaisena kansanedustajana puuttuisin jollakin tavalla siihen tilanteeseen, jossa hän mielestään ei saa asianmukaista hoitoa. Näitä pyyntöjä voi tulla myös tahdosta riippumattomaan hoitoon määräämisen vuoksi mutta myös lääkehoidon tilanteista. On tuki asianmukaista, että kun potilaalla näissä tilanteissa monesti sairauden tunto saattaa itseltä puuttua ja henkilö on todellakin hämmentynyt siitä, mitä varten hänelle lääkkeitä annetaan — kenties pahassa tarkoituksessa hänen oman kokemuksensa ja ajatustensa mukaan — niin hänellä olisi asianmukaiset keinot ottaa yhteyttä ja valittaa tilanteesta, koska kansanedustajalla ei tietenkään ole mahdollisuuksia näihin tilanteisiin puuttua.

Pidän tätä ehdotettua lakimuutosta ainakin pääosin hyvin perusteltuna tahdonvastaisessa hoidossa olevien potilaiden oikeusturvan parantamisen, myös kansallisen oikeusvarmuuden saamisen ja myös näiden kansainvälisten ihmisoikeussopimusten velvoitteiden täyttämisen näkökulmasta. On myös tärkeää, että lääkehoitoa koskeva kirjallinen päätös ja valitusoikeus rajataan todellakin hyvin suppeisiin tilanteisiin, niihin tilanteisiin, joissa potilas vastustaa lääkitystä tai joissa potilaan tahdosta ei saada selvyyttä. Ja täytyy muistaa, että pääsääntö on tuki potilaan ja lääkärin välinen suhde, jossa on tärkeää, että yhteisymmärryksessä näitä tilanteita hoidetaan. Jos ajatellaan lääketieteellisiä hoitoratkaisuja, niin nehan itse asiassa jo ovat tosiasiallista hallintotoimintaa, vaikka hallintopäätöksiä niistä ei

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

tehdä. Tästä hallintotoiminnasta ei voi valittaa kuin todellakin näissä erikseen säädetyissä poikkeustilanteissa, ja pidän potilas—lääkäri-suhteenkin kannalta tärkeänä, että nämä poikkeukset pysyvät hyvin harvalukuisina.

On myös huolehdittava siitä ja tarkkailtava sitä, että kynnys tarpeellisen lääkeshoidon määräämiseen ei nousisi, toisin sanoen että lääkärit jatkossakin uskaltaisivat toimia potilaan parhaaksi näissä tilanteissa.

Todellakin tähän hallituksen esitykseen sisältyy myös kohta, jota mielestäni täytyy valiokunnassa pohtia. Nimittäin siinä todetaan, että hallintopäätös on annettava myös muutoin potilaan pyynnöstä. Tämä tarkoittaa sitä, että vaikka potilas suostuisi psyykkisen sairautensa lääkeshoittoon, niin hänellä olisi halutessaan oikeus saada asiasta hallintopäätös. Mietin, onko tämä oikeasti tarpeen, siis mielestäni nämä tulisi rajata niihin tilanteisiin, joissa potilas vastustaa tai joissa jotenkin hänen tahtonsa on epäselvä, mutta jos potilas hyväksyy hoidon yhteisymmärryksessä lääkärin kanssa, niin en oikein ymmärrä sitä, miksi näitäkin tilanteita tällainen hallintopäätös tulisi tehdä ja kenties sitten sinne hallinto-oikeussiinkin pystyä valittamaan.

On myös huomioitava, että tämä muutoksenhakuoikeuden laajennus lisää hallinto-oikeuden työmäärää, sekä lainkäyttö- että kansliahenkilöstön työmäärää. Jos hallinto-oikeuksia ei resursoitaisi asianmukaisesti, niin muutos pidentäisi sitten muiden käsiteltävien asioiden jo nykyisen pitkiä käsittelyaikoja entisestään. Hallinto-oikeuksissa tulisi olla myös riittävä määrä mielenterveyden asiantuntijajäseniä, mikä on tälläkin hetkellä ollut puutteena.

Näillä saatesanoilla, arvoisa puhemies, pidän ainakin pääosin kannatettavana ja hyvänä tätä lakiesitystä. Varmasti tätä on syytä huolellisesti sosiaali- ja terveystoiminnassa käydä läpi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Reijonen.

14.19 Minna Reijonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme esitystä mielenterveyslain ja hallinto-oikeuslain muuttamisesta. Kiitoksia ministeri Juusolle hyvästä esittelystä.

Kyseessä on tahdosta riippumaton lääkeshoito, ja millainen on oikeusturva. Tämä hallitus jatkaa ansiokkaasti asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeuslainsäädäntötyötä, ja on hyvä tavoite, että itsemääräämisoikeutta tuetaan ja varmistetaan. Perusoikeuksien pitää myös toteutua. Turvallisuus ja yksilöllinen tarve on ehdottomasti varmistettava.

Tarkoitus on nyt, että hallinto-oikeudessa asian käsittelyyn ja ratkaisemiseen osallistuisi asiantuntijajäsen, ja se on varmasti ihmisen kannalta hyvä ratkaisu. Ja minun mielestäni on todella hyvä, että tämä hallitus edistää tämän asian eteenpäinviemistä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Merinen.

14.20 Ville Merinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme nyt hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi mielenterveyslain ja hallinto-oikeuslain muuttamisesta. Tämä on yllättävän merkittävä lakimuutos psykiatrisessa osastohoidossa oleville potilaille Suomessa.

Tähän mennessä Suomessa lääkäri on vastannut täysin lääkityksen päätöksenteosta. Niin sanottuun pakkolääkitykseen ei ole liittynyt muutoksenhakumenettelyä. No, onko tämä

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

asia ongelma? Jos tilanne menee kuin oppikirjassa, ongelmaa ei välttämättä ole aikaisemminkaan tullut. Tilanne voisi mennä jokseenkin näin: Psykoottinen ihminen tulee sairaalaan M1-lähetteellä eli tahdosta riippumattomaan hoitoon. Psykiatrisella osastolla lääkäri määrää potilaalle psykoosilääkityksen, ja viikkojen kuluessa potilaan tilanne parantuu. Lääkityksestä on ollut merkittävä hyöty, ja potilas voi nyt lähteä pois sairaalasta.

Todellisuus psykiatrian osastoilla on jotain ihan muuta. Olin itse töissä niin sanotulla suljetulla osastolla noin yhdeksän vuoden ajan Kuopiossa Niuvanniemen sairaalassa. On useita tilanteita, missä potilaat eivät halua aloittaa lääkitystä, ja syitä on monenlaisia. Syyt ovat monesti myös perusteltuja. Potilaalla saattoi olla todella huonoja kokemuksia lääkityksestä. Monesti potilaat puhuivat muun muassa tällaisista sivuoireista: syljen erityksen lisääntyminen — ei mitään vähäistä, vaan sellaista, että yössä on vaihdettava tyyny muutamana kerran — leposykkeen nousu 60:stä 120:een, unen syventyminen niin, että aikuinen alkaa joka yö kastelemaan sängyn, seksuaalisten halujen menettäminen, ruokahalun muutokset. Ja näitä riittää vielä eteenpäin.

Ymmärsin jo nuorena sairaanhoitajamiehenä, että eihän tässä nyt kaikki ole kunnossa. Lääkitys on todella tärkeä asia, jotta esim. psykoottisuus vähenee, mutta näillä potilailla ei ollut mitään mahdollisuutta vaikuttaa asiaan.

Usein lääkityksen aloittaminen oli potilaalle hyvin traumaattinen tilanne. Miten sinä lääkitytset ihmisen, joka ei halua ottaa lääkitystä? Niin, se menee jokseenkin näin: Aluksi yrität saada potilaan ottamaan lääkkeen suun kautta. Ehdotat, pyydät, vaadit. Yleensä potilas antoi periksi lopulta ja otti lääkkeet, mutta oli iso osa potilaita, jotka eivät antaneet periksi. Sitten lääkitys annetaan väkisin esimerkiksi injektiona. Potilasta pidetään kiinni, tai hän on kiinni lepositeissä. Se on hurjan näköinen tilanne. Muistan olleeni tilanteessa, missä kuusi mieshoitajaa piti potilasta kiinni ja yksi laittoi lääkettä. Ja kyse ei ole pelkästään aikuisista, näitä tilanteita on myös alaikäisten kanssa.

Tästä lakimuutoksesta ei saa tulla pelkkää leimasinta. Minä näen haasteena sen, että ehdotuksessa lääkityksen voi aloittaa, vaikka potilas aikoo valittaa hallinto-oikeuteen. Toisaalta psykoottisen episodin ei voi antaa jatkua, ja lääkitys on aloitettava aina mahdollisimman hyvissä ajoin. Eli tilanne on todella monisyinen.

Pohdin myös seuraavia kysymyksiä: Miten toimitaan lääkitysten kanssa, joiden käyttöön liittyy verikoeseuranta, esimerkiksi Suomessa yleinen klotsapiini? Eli me aloitamme tahdosta riippumattoman lääkityksen, mihin liittyy viikoittainen verikoeseuranta. Mites, jatketaanko hallintopäätöstä uudelleen, jos lääkkeen annostus muuttuu tai lääkeaine muuttuu, vai päteekö yksi päätös kaikkiin lääkityksiin? Haasteena on lopulta se, että potilas usein lopettaa pakolla aloitetun lääkityksen heti osastohoidon loputtua. Yhteisymmärryksessä aloitetun lääkityksen tulevaisuus on paljon valoisampi.

Hallinto-oikeuden päätöksestä ei voi tulla pelkkää leimasinta. Ihmisellä on oltava aito mahdollisuus vaikuttaa, aito itsemääräämisoikeus. Pidän tätä lakimuutosta todella tärkeänä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan jonkin aikaa debattipuheenvuoroja. Koska täällä on pitkä lista ja nämähän jäävät sinne tosi iltaan, niin saatte tässä evästä samalla ministeriä. — Ensiksi edustaja Laiho.

14.25 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on perusteltu sen takia, että tästä on EU:sta saatu jo muistutus, ettemme ole tätä asiaa hoitaneet,

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

ja se on tarpeellinen. Mutta tämä on huolellisesti arvioitava valiokunnassa, minkä tasoinen byrokraattiautomaatti tästä nyt tehdään, koska tämä aiheuttaa lisätyötä sekä sinne käytännön työntekijöille, lääkäreille että hallinto-oikeuksiin. Sen takia tässä pitäisi löytää semmoinen tapa vastata tähän EU:n kritiikkiin, että me turvaamme potilaan oikeudet mutta samalla teemme tämän sillä tavalla, että me emme kuormita meidän lääkäreitä, psykiatreja, joita on nykyäänkin aivan liian vähän ja joita tarvitaan muualla, ja myöskään hallinto-oikeuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lindén.

14.26 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä edistetään ihmisoi-
keuksia, ja kannatan tätä lakiehdotusta. Mutta olen jossain määrin huolissani sen käytän-
nön toteutuksesta ja — mitä myös äskeisessä puheenvuorossa todettiin — mahdollisen by-
rokratian lisääntymisestä. Tässä ollaan tekemisissä erittäin syvällisten ja vaikeiden asioi-
den kanssa. Kun potilas on tahtonsa vastaisesti hoidossa, hän harvoin on yhteistyökykyi-
nen, ja tämä tulee varmasti olemaan käytännössä haasteellista. Potilas voi olla hyvinkin it-
setuhoinen taikka vaarallinen muille henkilöille, ja lääkehoito on aivan välttämätöntä jopa
potilaan elämän kannalta, mutta sitä vartenhan tässä on mahdollisuus antaa se lääkehoito ja
sitten jälkikäteen arvioida hallinto-oikeudessa sen tarpeellisuus. Herää vain kysymys, mitä
se arviointi käytännössä sitten jälkikäteen tulee tarkoittamaan tässä: oliko se sitten hoito-
virhe vai hyväksytäänkö ne rutiinisti? Mutta palaan siihen, että kannatan tätä.

Yksi kysymys, ministeri Juuso: miten tämä liittyy virkalääkärin rooliin? Ymmärtääkse-
ni hallintopäätöksen voi tehdä vain virkalääkäri, [Puhemies koputtaa] ja meidän olemme
käyneet terveydenhuollossa tästä keskustelua [Puhemies koputtaa] ulkoistamisten yhtey-
dessä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Forsgrén.

14.27 **Bella Forsgrén vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kyseinen laki
on tavoitteeltaan erittäin tärkeä. Suomi sai Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelta vuonna
2012 langettavan päätöksen tämän asian tiimoilta. Haluankin kiittää hallitusta, että se on
nyt tekemässä tärkeän lakiuudistuksen. Olisin kuitenkin nostanut kysymyksen, että kun lu-
kee lausuntokierroksella olevia kommentteja, osa on nostanut huolen siitä, onko tarpeeksi
kiinnitetty huomiota tarpeeseen tulkintaongelmien liittymiseksi. Elikkä vältettäisiin haaste
siinä, että konkreettisen käytännön näkökulmasta tulee vaikeuksia lain tulkitsemisessa.
Yksi, mikä siellä nousi esille, on yksityiskohtaisen määritelmän tarpeellisuus tämän sään-
nöllisesti annettavan lääkehoidon kohdalla. Tästä on tullut haasteita tai ainakin kysymyk-
siä, pitäisikö tämä vielä määritellä tarkemmin. Olisin kysynyt ministeriltä, onko tähän puu-
tuttu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otan nyt nämä seitsemän kappaletta, jotka
tänne ovat pyytäneet vastauspuheenvuoroja. Sen jälkeen ministeri vastaa. Katsotaan, ehdi-
täänkö sitten vielä ottaa puheenvuoroja. — Mutta seuraavaksi edustaja Mattila. [Ville Me-
rinen: En kerennyt painaa tuota nappia, kun oli puhe!] — Painapa nyt.

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

14.28 **Hanna-Leena Mattila kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös tämän lakiesityksen yhteydessä on herännyt epäily sosiaali- ja terveydenhuollon riittämättömästä rahoituksesta. Hyvinvointialueiden selvä rahoitusvaje ja suuret säästötarpeet voivat vaikeuttaa tarpeellisten psykiatristen sairaalapalvelujen ja hoidon järjestämistä.

Riittämättömät henkilöstöresurssit kuormittavat vääjäämättä henkilökuntaa ja voivat johtaa työuupumukseen sekä potilasturvallisuuden vaarantumiseen. Tähän seikkaan, joka liittyy olennaisesti hoitotyön veto- ja pitovoimaan, on saaduissa lausunnoissakin pyydetty kiinnittämään erityistä huomiota, jotta laadukkaan hoidon edellyttämä henkilöstömäärä saadaan rekrytoitua, potilasturvallisuus varmistettua ja ammattihenkilöiden työssäjaksamista saataisiin parannettua. Kysyisinkin vastuuministeri Juusolta, miten vastaatte tähän muun muassa hoitajia edustaneen tahon esittämään puoleen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Nurminen.

14.30 **Ilmari Nurminen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itsekin kiitän tästä esityksestä. Tämä on tarpeellinen, tämä edistää ihmisoikeuksia, ja tämä vahvistaa niin potilaiden kuin myös hoitajien itsemääräämisoikeutta.

Haluaisin ehkä kysyä ministeriltä muutaman kysymyksen — ehkä saman, mihin edustaja Räsänenkin loppupuheenvuorossaan viittasikin, että tämän pitää olla hyvin tarkkarajainen. Koska tiedetään, että tämä lisää myös hallinto-oikeuksien kuormaa, niin mitäs tehdään niissä tilanteissa, joissa potilas antaa suostumuksen? Tehdäänkö niissäkin silloin hallintopäätös? — Ei tehdä, selvä. Joo.

Mikä on itsemääräämisoikeuslainsäädännön tilanne ylipäättänsä? Onko se tällä hallituskaudella tulossa? Tämä tietenkin pieniltä osin edesauttaa tätä, mutta tiedän, että valmistelussa on kokonaisuudistus. Se olisi äärettömän tarpeellinen monille ihmisille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Tanus.

14.31 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin lämpimät kiitokset ministeri Juusolle, että on näin ripeästi, jo heti tässä alkuvaiheessa, tuonut tämän tärkeän lakiesityksen. On todella tärkeää, että meillä potilailla on oikeuksia ja myös mahdollisuus valittaa tahdonvastaisesta hoidosta. Mutta aivan niin kuin tässä kollegat ovat nostaneet hyviä näkökulmia esiin, on tärkeää, että siellä käytännön työssä — silloin, kun tarvitaan ripeästi toimia ja annetaan ripeästi tahdonvastaista lääkitystä potilaan oman edun, terveyden, ehkä hengen pelastamiseksi — tämä prosessi ei vaikeudu. Ja niin kuin tässä esiin on tullut, haasteita varmasti käytännössä tulee. Olisinkin halunnut ministeriltä kysyä, kun kyse on psykiatrian alasta, jolla muutoinkin on valtava ammattihenkilöiden pula ja haasteita lääkärivajeesta: onko tämän lakiesityksen käsittelyn yhteydessä mietitty, mitenkä saadaan sen alan spesialisteja lisättyä reilusti?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kiljunen.

14.32 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan oppositiopuolueen kansanedustajana kiittää hallitusta siitä, että tähän on tartuttu ripeästi. Kansanedustajakollegat ovat tuoneet jo esille, että itse substanssikysymys tässä on tärkeä

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

ihmisoikeuskysymys: se, että mahdollisuuden pakkolääkitykseen, pakkohoitoon ollessa kyseessä mielenterveyspotilaille on tämä valituskanava olemassa.

Mutta tässä on toinen seikka. Suomen Euroopan neuvoston valtuuskuntahan on tuonut hallituksellekin tiedoksi, että tässä on mainehaitasta kysymys. Suomi on ollut tarkka Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätöksistä, että jäsenvaltiot täyttäisivät ne päätökset. Ja nyt tässä oli iso riski: Suomi on jo kymmenen vuotta sitten saanut Euroopan ihmisoikeustuomioistuimesta langettavan päätöksen tässä, ja tämän suhteen ei olla kyetty tekemään mitään. Uhkana oli se, että Suomi joutuisi itse asiassa Euroopan neuvostossa niin sanotulle mustalle listalle niiden maiden joukkoon, niihin tapauksiin, joissa ei ihmisoikeustuomioistuimen päätöksiä olla pantu täytäntöön. Kiitos hallitukselle siitä, että nyt se tänne saliin tulee. Nyt me saamme sen täytettyä ja olemme tässä suhteessa jatkossa sitten puhevaltaisia, kun moitimme muita maita siitä, [Puhemies koputtaa] etteivät ole panneet ihmisoikeustuomioistuimen päätöksiä täytäntöön.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten edustaja Hopsu.

14.33 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten täällä on kerrottu, Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on antanut Suomelle tuomion, joka vaatii Suomea korjaamaan lakiin oikeusturvakeinot — pakkohoitoon tai pakkolääkehoitoon psykiatrisen sairauden johdosta joutuneen mahdollisuudet valittaa — eli oikeusturvan toteutumisen. Tämä lääkärin tekemä hallintopäätös, joka tähän nyt on tulossa, mahdollistaa tämän muutoksenhakumahdollisuuden hallinto-oikeuden kautta.

On hyvä, ettei tähän lakiesitykseen rakennettu matkalle mitään muutoksenhakulautakuntaa tai vastaavaa hidasta prosessia ja että nimenomaan mainitaan, että sen hallinto-oikeuden käsittelyn tulee olla myös kiireellinen. Nämä ovat perusoikeuksia, jotka... Oikeastaan ihmettelen kovasti, että tästä tuomion saannista on mennyt näin kauan. Se ei ole tämän nykyhallituksen vika vaan edellisten, miksei tätä asiaa ole saatu aikaisemmin korjattua. Mutta on hienoa, että asia etenee nyt. Me emme kauhistele sitten vain historiassa tapahtuneita mielenterveyden pakkohoidon tilanteita, [Puhemies koputtaa] vaan saamme tämän nykytilan korjattua.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten vielä kolme vastauspuheenvuoroa, jotka ovat edustajat Gebhard, Räsänen, Päivi, ja Merinen, ja sitten ministerille kaksi minuuttia. Sitten keritään ottaa vielä muutama puheenvuoro. — Edustaja Gebhard.

14.34 Elisa Gebhard sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tahdosta riippumaton hoito todella tarvitsee oikeusturvan takeita, ja tämä ilmenee myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännöstä. On kuitenkin syytä todeta, että esimerkiksi Tuomioistuinvirasto katsoi lausunnossaan, että tämä tarpeellinen uudistus tuo hallintotuomioistuimelle yhä lisää kiireellisesti käsiteltäviä asioita.

Pidän itse hyvin tärkeänä, että kun lisäämme tuomioistuinten työmäärää, tämä on mahdollista huomioida myös niiden resursseissa. Tuomioistuinviraston mukaanhan lakisääteisesti kiireelliset asiat muodostavat noin puolet hallinto-oikeuksille saapuvista jutuista. Paitsi kiireettömien asioiden myös lakisääteisesti kiireellisten asioiden käsittelyajat ovat kasvaneet kohtuuttomasti. Esimerkiksi kiireellisen lastensuojelun huostaanottoa ja sijaishuoltoa koskevan asian kokonaiskäsittelyaika muodostui eräässä hallinto-oikeudessa jopa

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

13 kuukauden pituiseksi. Tämä ei ole kohtuullista, ja siksi ajattelen, että oikeuslaitoksen huomioihin [Puhemies koputtaa] on syytä kiinnittää huomiota.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten edustaja Räsänen.

14.36 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä pykäläehdotuksessa ehdotetaan, että hallintopäätös on annettava, jos potilas vastustaa lääkehoitoa tai hänen tahdostaan ei saada selvyyttä taikka muutoin potilaan pyynnöstä. Täällä perusteluissa vielä todetaan, että tämä tarkoittaa, että vaikka potilas suostuisi psyykkisen sairautensa lääkehoitoon, hänellä olisi halutessaan oikeus saada asiasta hallintopäätös.

Tähän toivon nyt, että ministeri Juuso kertoisi, onko välttämätön tämä ”taikka muutoin potilaan pyynnöstä”, eli niissä tilanteissa, joissa potilas itse suostuu tähän lääkehoitoon. Onko tämä välttämätöntä, mihin tilanteisiin nämä liittyvät? Mikä syy ajaa tähän? Sitä ei täällä hallituksen esityksessä selitetä sen enempää tätä lyhyttä mainintaa lukuun ottamatta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Sitten vielä edustaja Merinen, ja otetaan vielä edustaja Tynkkynen siitä syystä, että myöskin te toivoitte tähän, ja sitten me mennään tuohon puhujalistaan ministerin vastausten jälkeen. — Ja Merinen, olkaa hyvä.

14.37 Ville Merinen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos rouva puhemies! Edustaja Räsäsel-le: Rupesin miettimään heti sitä, että voihan potilaan tahto muuttua sen hoidon aikana tosi nopeasti. Voi olla, että hän tänään aloittaa sen lääkityksen ja seitsemän päivän päästä tai kahden päivän päästä hänellä se on jotenkin elimistöön vaikuttanut, ja hän haluaa muuttaa sen. [Päivi Räsänen: Tässä sanotaan, että suostumuksesta!] — Niin.

Ja sitten oikeastaan olisin halunnut kysyä ministeriltä: Miten me voitaisiin vaikuttaa tähän? Siis lääkityksen voi aloittaa ennen hallintopäätöstä, ja kuitenkin ne lääkitykset vaikuttavat ihmisen mielen toimintaan aika paljon. Siinä on nyt epäsuhta. Miten me varmistetaan, että tämä asia on niin kuin potilaan puolella?

Toinen asia, minkä nostaisin uudelleen kysymyksiin, on, että miten tämmöiset lääkitykset, missä pitää ottaa säännöllisiä verikokeita. Esim. klotsapiinissa on pakko ottaa 18 viikkoa verikokeita. Miten ne suhtautuvat näihin päätöksiin? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja vielä Sebastian Tynkkynen, olkaa hyvä.

14.38 Sebastian Tynkkynen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia oikein paljon, arvoisa rouva puhemies! Ja kiitoksia ministerille oikein hyvästä ja varmasti tarpeellisesta esityksestä.

Tässä on ollut hyvää keskustelua, ja koen niin, että tässä varmasti tämän esityksen osalta ei hirveästi hallitus- ja oppositiorajoja ole, vaan nyt käytännössä kyse on siitä, että yritetään löytää, yritetään saada mahdollisimman hyvä esitys, mikä ajaa sitä itse asiaa, tehtyä valiokunnassa. Minua itseänikin oikeastaan kiinnostaisi tietää — jos salille voidaan avata tätä, mistä edustaja Räsänen tässä problematiikkaa jo avasi — että jos jostain muusta syys-

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

tä sitten pyydetään tätä hallintopäätöstä, niin mikä tässä on taustalla, että tällainenkin voisi olla mahdollista, koska toki sitten tulee ylimääräisiä kuluja siitä.

Ja minun mielestäni keskustelun aikana myöskin toinen kysymys, mihin ehkä voisi olla salin hyvä saada vastaus, oli tämä edustaja Merisen erinomainen huomio siitä, että jos esimerkiksi joku lääkeaine muuttuu tai lääke muutetaan tai näin, niin miten tehdään nämä hallintopäätökset sitten näissä tahdonvastaisissa keisseissä. Eli kuinka usein niitä täytyy tehdä, vai onko se yksi päätös, mikä sitten kattaa? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja ministeri Juuso, kaksi minuuttia.

14.40 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos edustajille evästyksistä ja kysymyksistä. Itsekin hämmästelini sitä, että tämä tuomio on tosiaan jo todettu 2012 ja nyt on vuosi 2023, eli siitä on aikaa 11 vuotta. Tämä tuotiin minulle ihan ensimmäisellä viikolla, kun ministeriössä vierailin, että tämä asia pitää nyt hoitaa tällä kaudella, [Kimmo Kiljunen: Kyllä!] ja se on ihan totta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeuslainsäädäntö on valmisteltu jo Sipilän kaudella vuosina 2015–2019. Sillä kaudella sitä ei ehditty tuoda eduskuntaan, eikä sitä ehditty tuoda myöskään viime kaudella — varmaankin johtuen siitä, että koronalainsäädäntö ja muu lainsäädäntö veivät todella kauan aikaa — niin tätä ei ole priorisoitu millään tavalla.

Tämä on erittäin tärkeä lainsäädäntö. Edustaja Merinen tässä aikaisemmin hyvin kokeili, miten tämä tahdonvastainen psykiatrisen asiakkaan lääkitys käytännössä tapahtuu. Se ei ole aina kovin kaunista katseltavaa ja tehdään yleensä silloin, kun asiakas voi olla itselleen vaaraksi tai lääkäri näkee, että se on välttämätöntä aloittaa, eli se aloitus perustuu lääkärin päätökseen. Sitä hallintopäätöksen käsittelyä ei aina vaan voi odottaa ennen kuin lääkitys pannaan voimaan.

Tässä edustaja Räsänen nosti esiin tämän, että myös muutoin saadaan hallintopäätös. Sitten tässä on kysytty myöskin, kuinka pitkään se päätös voi olla voimassa ja näin pois-päin. Tämä hallintopäätös voi olla voimassa enintään tarkkailua, mielentilatutkimusta tai hoitoa koskevan päätöksen voimassaolon ajan. Puhutaan kuudesta kuukaudesta. Tässä esitetään myöskin sitä, että lääkehoito on kuitenkin lopetettava heti, kun se todetaan tarpeettomaksi. Lisäksi tahdosta riippumatta toteutettavan lääkehoidon välttämättömyys on jatkossakin arvioitava myös yksittäisessä tilanteessa.

Tämän, että mikä on se muu tilanne, missä hallintopäätöstä voitaisiin vaatia, mielelläni jättäisin sosiaali- ja terveysvaliokunnalle nyt arvioitavaksi. Asiantuntijakuulemisissa otanette huomioon sen, että haette jotakin tarkkaa rajaa siihen, minkälaisissa tilanteissa tätä uutta hallintopäätöstä tai yleensäkin hallintopäätöstä voidaan vaatia — koska voin hyvin kuvitella tilanteen, että potilas on ensin suostunut siihen lääkitykseen mutta sivuvaikutukset huomioituaan sitten tulee siihen tulokseen, että hän ei halua sitä lääkitystä jatkaa. Silloinhan se ei ole hänen tahtonsa mukaista, ja silloin siitä tulisi — minun mielestäni — antaa hallintopäätös. Mutta tarkennatte tätä sitten siellä valiokunnassa.

Tässä kysyttiin henkilöstön riittävyttä, lääkäreiden riittävyttä ja hyvinvointialueiden taloudesta. Nämä ovat suuria ongelmia hyvinvointialueilla ja ihan kaikessa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotannossa. Psykiatreista on pulaa jo tällä hetkellä, ja meidän on vaikea vaikuttaa lainsäädännöllä siihen, kuinka moni opiskelijoista tai lääkäreistä haluaa

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

erikoistua nimenomaan psykiatriaan. Toivomuksena tietenkin on, että ne lääkärit, jotka opiskelevat, valitsisivat semmoiset erikoistumisalat, joissa on puutetta.

Nyt huomaan, että olen ylittänyt aikani aika reippaasti. — Kiitos puhemiehelle. [Vasemmalta: Hyvä vastaus!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten mennään puhujalistaan. Me ehdimme ottaa ihan... Katsotaan: kello 14.50 on pakko siirtyä seuraavaan, koska siihen tämän käsittelyaika loppuu. — Mutta nyt on vielä edustaja Laiholla mahdollisuus.

14.44 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Suomi sai Euroopan ihmisoikeustuomioistuinta jo vuonna 2012 langettavan päätöksen liittyen tähän tahdonvastaiseen lääkitykseen. Ja nyt, kiitos, ministeri Juuso, olette tuonut tämän esityksen tätä asiaa koskien. Euroopan neuvosto vuonna 21 katsoi, että Suomi ei ole edelleenkään laittanut täytäntöön tätä lainsäädäntöä, ja nyt sitä laitetaan.

Tämä lainsäädäntö on vaikeaa, hyvin herkkää, ihmisoikeusherkkää, ja samalla myös vaativaa lääketiedettä. Tässä esityksessähän ehdotettujen muutosten tavoitteena on parantaa tahdosta riippumattomassa psykiatrisessa hoidossa, tarkkailussa tai tutkimuksessa olevan potilaan oikeusturvaa tilanteessa, jossa potilaan psyykkisen sairauden lääkehoitoa ei onnistuta toteuttamaan yhteisymmärryksessä hänen kanssaan. Jatkossa potilaan psyykkisen sairauden lääkehoidon toteuttaminen edellyttäisi hallintopäätöstä, mikäli potilas vastustaa psyykkisen sairautensa lääkehoitoa tai kun potilaan tahdosta ei saada selvyyttä, ja hallintopäätös tulisi antaa myös muutoin potilaan pyynnöstä.

Arvoisa puhemies! Kuulostaa tietenkin tavallisen lääkärin tai hoitajan näkökulmasta varsin radikaalilta asialta, että tarvittaisiin hallintopäätös nyt kaikkeen tahdonvastaiseen lääkityshoitoon. Pääsääntöisestihän lääkitystä annetaan yhteisymmärryksessä asiakkaan kanssa, mutta meillä on tilanteita, nimenomaan mielenterveyden puolella, joissa ihminen itse ei välttämättä näe sitä omaa parastansa, ja silloin lääkitystä on annettava.

No, tällä lainsäädännöllä nyt varmasti lisätään vielä sitä painetta siihen, että pitää erityisen huolellisesti jatkossa arvioida tilanteet, mutta toivon, ettei tällä muutoksella nyt kuitenkaan nosteta kynnystä antaa potilaalle sitä hoitoa, mitä hän tarvitsee, koska tiedämme, että näihin psyykkisiin ääritilanteisiin liittyy voimakkaat reaktiot ja hoitamattomina ne voivat olla hyvin traagisiakin.

Kustannuksista on arvioitu, että tästä aiheutuisi hallintotuomioistuimille noin 700 000 euroa vuodessa, oikeusapuun 42 000 ja hyvinvointialueille noin 350 000 euroa. Samoin meillä on merkittävä erikoislääkäripula, joka hankaloittaa tämän toimeenpanoa.

Tärkeänä tavoitteena tässä lakiesityksessä on oltava se, ettei aiheuteta viivytyksiä potilaan saamaan hoitoon. Valiokunnassa onkin huolellisesti käytävä tämä esitys läpi tämän esityksen kuormittavuuden takia. Kliinisen työn tekijöille, muutenkin työn taakan alla oleville henkilöille, me emme voi lisätä yhtään lisää lausunto- ja muuta byrokratiaa, ja tällä hetkelläkin psykiatriassa suurin työpanos menee erilaisten lausuntojen kirjoittamiseen, ja se on sieltä pois, potilaan työstä.

Toinen asia on sitten hallinto-oikeuksien kuormittaminen. Ja olisi tärkeää myös — se varmasti kuullaan valiokunnassa — huomioida, miten muut maat ovat tämän asian ratkaisleet, että me huomioimme asiakkaan ihmisoikeuden ja oikeusturvan mahdollisimman hyvin mutta että vastataan myöskin näihin haasteisiin, mitkä varmasti jokaisessa maassa ovat

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

vastaavan tyyppisiä. Eli nyt pitää löytää sellainen ratkaisu, jossa tämä pystytään järkevällä tavalla huomioimaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Otetaan vielä yksi, eli edustaja Nikkanen, ja sitten siirrytään seuraavaan asiaan. Kiitos.

14.49 Saku Nikkanen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tosiaan yhdyn näihin samoihin kiitoksiin, mitä tässä ovat jo aiemmat puhujat esittäneet ministerille ja ministeriölle tästä erittäin tärkeästä esityksestä, joka nyt on vihdoinkin meille tänne käsittelyyn tullut. Koetan tässä ajanpuutteen vuoksi hieman tiivistää omaakin puheenvuoroani. Eli kannatan siis todella lämpimästi tätä esitystä.

Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsiteltävä muutos antaa potilaalle oikeusturvaa tilanteessa, jossa lääkeshoidon toteuttaminen ei tapahdu yhteisymmärryksessä. Hallintopäätös, jota tämän lakimuutoksen jälkeen edellytetään, antaa potilaalle mahdollisuuden valittaa asiasta, ja annettua päätöstä voidaan tarkastella hallinto-oikeudessa toisen asiantuntijan toimesta.

Tämä on siis, kuten totesin, kannatettava muutos, mutta tulee edelleen kasvattamaan, niin kuin tässä on aikaisemmissakin puheenvuoroissa mainittu, resursoinnin tarvetta jo ennestään ylikuormittuneessa ja aliresursoidussa asiantuntijoiden joukossa. Suomella on muihin maihin verrattuna kuitenkin varsin paljon esimerkiksi psykiatreja. Heitä on noin 900, ja tästä huolimatta tarve on kasvava. Monet johtavat asiantuntijat ovatkin nostaneet esille huolensa siitä, koordinoitaisiko Suomessa resursseja riittävän tehokkaasti ja tekevätkö psykiatrit tarkoituksenmukaisia tehtäviä.

Helsingin Sanomissa 8.5.2023 kirjoitetussa artikkelissa HUSin psykiatrian toimialajohtaja, Pirkanmaan hyvinvointialueen psykiatrian toimialajohtaja sekä TYKSin psykiatrian tulosryhmäjohtaja totesivat yhdessä, että psykiatreista on tullut lausuntoautomaatteja, joiden työ painottuu merkittävästi lausuntojen antamiseen eikä varsinaiseen potilastyöhön, johon työpanoksen tulisi painottua aikana, jolloin hoitojonot ovat erityisen pitkiä. Samaisessa artikkelissa HUSin toimialajohtaja antoi hyvän esimerkin toiminnan tehostamisen tarpeesta: ”Joka vuosi 60 000 suomalaista on Kelan psykoterapian kautta hoidossa. Jokainen heistä tarvitsee joka vuosi lääkärinlausunnon, ensimmäisellä kerralla psykiatrian erikoislääkärin lausunnon. Joka vuosi siis kirjoitetaan 60 000 lääkärinlausuntoa. Lähes kaikki hakemukset hyväksytään, ja hakijat saavat Kelalta maksusitoumuksen kuntoutuspsykoterapiaan. Tämä on aivan turha prosessi, joka ei tuo mitään lisäarvoa.”

Arvoisa rouva puhemies! Tällä yksinkertaisella päätöksellä olisi käytännössä mahdollista tehostaa noin 60 000 työtuntia vuodessa. Voisiko psykoterapia olla hoito muiden hoitojen joukossa niin, että se voitaisiin hyväksyä kuten muutkin hoidot? Näin säästyneet rahat voitaisiin siirtää suoraan hyvinvointialueelle.

Tämänkaltaisia alan huippuammattilaisten esimerkkejä toivon hallituksen nyt kuuntelevan herkällä korvalla ja tekevän rohkeasti niitä päätöksiä, joilla voimme lievittää yhä kasvavaa mielenterveysongelmien kriisiä Suomessa. Suosittelen nyt hallitusta tehostamaan mielenterveyden hoitoa ja vapauttamaan psykiatrien arvokasta työaikaa tämän esimerkin mukaisesti, koska se palvelisi myös nyt käsiteltävän mielenterveyslain muutoksen tarvetta. — Kiitos. [Aki Lindén: Hyvä puheenvuoro! — Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Erinomainen!]

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.52

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.12.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 11 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Mattila.

17.12 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitystä mielen-terveyslain ja hallinto-oikeuslain 7 §:n muuttamiseksi on pidetty alkaneissa asiantuntija-kuulemisissa laajasti kannatettavana. Lakiesityksessä on perusteltu esitettyjen lainsäädäntömuutosten tarpeellisuus myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelta saadun langetettavan päätöksen vuoksi. Esitysluonnoksen mukaan hallintopäätös annettaisiin riippumatta siitä, onko lääkehoito säännöllistä vai kertaluonteista.

Joissakin asiantuntijalausunnoissa on kannettu huolta, että ministeriön ohjeistus lainsäädännön toimeenpanosta on tullut samaan aikaan, kun laki on vasta astumassa voimaan. Mikäli lainsäädäntömuutokset mielenterveys- ja hallintolakiin tulevat esitetyn mukaisesti voimaan tammikuun 1. päivänä vuonna 24, sosiaali- ja terveysministeriön tulisi riittävän ajoissa ohjeistaa hyvinvointialueita.

Tämän lakiesityksen yhteydessä herää epäily sosiaali- ja terveydenhuollon riittämättömästä rahoituksesta jälleen kerran. Hyvinvointialueiden selvä rahoitusvaje ja suuret säästötarpeet voivat vaikeuttaa tarpeellisten psykiatristen sairaalapalvelujen ja hoidon järjestämistä. Riittämättömät henkilöstöresurssit kuormittavat vääjäämättä henkilökuntaa ja voivat johtaa työuupumukseen sekä potilasturvallisuuden vaarantumiseen. Aluehallintoviranomaisille tehdyissä ammattihenkilöiden kanteluissa ovat tulleet esille henkilöstön riittämättömän määrän ja kuormittuneisuus psykiatrasta hoitoa toteuttavissa toimintayksiköissä. Tähän seikkaan, joka liittyy olennaisesti hoitotyön veto- ja pitovoimaan, on saaduissa lausunnoissa pyydetty kiinnittämään erityistä huomiota, jotta laadukkaan hoidon edellyttämä henkilöstömäärä saadaan rekrytoitua, potilasturvallisuus varmistettua ja ammattihenkilöiden työssäjaksamista saataisiin parannettua.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Partanen.

17.14 Karoliina Partanen kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys laiksi mielenterveyslain ja hallinto-oikeuslain muuttamisesta vahvistaa yksilön oikeusturvaa. Pidän lain sisältöä erittäin kannatettavana, mutta olen kuitenkin huolissani siitä, turvaako lainmuutos tosiasiallisesti psykiatrisessa hoidossa olevan henkilön mahdollisuuksia saada häntä koskeva päätös arvioitavaksi hallinto-oikeuteen.

Riskinä lyhyessä 14 vuorokauden valitusoikeudessa on se, että ainakin osa valituksen tekemistä harkitsevista päätöksen saaneista potilaista joutuu tosiasiallisesti luopumaan valitusoikeuden käyttämisestä sen takia, että 14 vuorokautta on varsin lyhyt aika järjestää it-

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

sellensä avustajatapaaminen avustajan kanssa ja laatia valitus. Valitusajan lyhyys myös eriarvoistaa eri puolella Suomessa asuvia ihmisiä, koska oikeusavun saaminen on haastavaa jo monilla pääkaupunkiseudun ja suurten kaupunkien ulkopuolisilla alueilla. Monet asianajajat eivät enää hoida oikeusapuasioita johtuen siitä, että oikeusapupalkkiot eivät vastaa työn vaativuutta ja kustannuksia.

Arvoisa puhemies! Tänäpäällä käytetyissä puheenvuoroissa on esitetty huolta hallinto-oikeuksien kuormittumisesta uuden sääntelyn takia. Huoli on aiheellinen. Haluaisin itse kuitenkin kiinnittää huomiota myös oikeudellisen avun saamiseen.

Hallituksen esityksessä on käsitelty muutoksen kustannuksia. Entisenä asianajajana en pysty ihan täysin allekirjoittamaan oikeudenhoidon kustannuksia, joita siihen on varattu. Arvion mukaan valituksia tehdään noin 800—1 000 vuodessa johtuen näistä päätöksistä. Työmäärän lisäys tulee näkymään myös muualla kuin tuomioistuimissa eli oikeusaputoimistoissa ja yksityisissä asianajotoimistoissa.

Hallituksen esityksen mukaan näiden 800—1 000 valituksen tekemiseen on varattu 42 000 euroa, eli noin 0,4 henkilötyövuotta oikeusaputoimistoissa. Oman matematiikkani mukaan ei ole mahdollista, että tuolla summalla ja tuolla henkilötyövuosisilyksellä noin monta valitusta pystytään tekemään.

Nopea aikataulu näiden valitusten tekemisessä tulee myös johtamaan siihen, että he, jotka saavat itsellensä avustajan, saavat sen avustajan ensisijaisesti yksityiseltä sektorilta, ja tämä tulee olemaan tosiasiallisesti kalliimpaa kuin tuo varattu ja esitetty 42 000 euroa.

Arvoisa puhemies! Esityksessä on sanottu, että asia ratkaistaisiin hallinto-oikeuksissa kahden tuomarin ja asiantuntijajäsenen kokoonpanossa. Tuomioistuinten tehtävänä on arvioida, ovatko nämä lääkehoidon oikeudelliset edellytykset toteutuneet asianmukaisesti. Tämä on oikeastaan hyvä esimerkki siitä, tarvitseeko tosiasiallisesti hallinto-oikeuksissa käyttää kokoonpanossa kahta tuomaria plus asiantuntijaa asiassa, jossa ei pohdita sitä, onko lääketieteellistä perustetta määrätä lääkettä, vaan pelkästään oikeudellista punnintaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tanus, poissa. — Edustaja Krista Kiuru.

17.17 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on kovin kaivattu, ja sitä on vähintäänkin vuosikymmen odotettu. Kyseessä on itsemääräämisoikeuden kokonaisuudesta erotettu osa, ja on tärkeää, että ihmisillä, jotka ovat tahdonvastaisessa hoidossa, olisi mahdollisuus ottaa kantaa omaan hoitoonsa. Tämä juridinen mahdollisuus Suomelta on puuttunut, ja siitä meille on myös tullut todellinen rapsu ihmisoikeusrikkomusten näkökulmasta. Siksi on tärkeää, että tämä asia etenee. On myöskin tärkeää, että tämä on valmisteltu todella nopeasti eli on saatu nopeasti eduskuntaan tämän kokonaisuuden yksi osa.

Tämä kokonaisuus on hankala muutamasta näkökulmasta:

Ensinnäkin, tässä esityksessä pohjaksi on otettu ajattelu, jossa kaikilla olisi mahdollisuus pyytää tuomioistuimelta arviointia, sellaisissakin tapauksissa, jotka ovat ristiriidattomia. Se tuntuu aika erikoiselta. Yleensähan niissä tapauksissa, jotka ovat riidallisia, tai tapauksissa, joissa potilaan omaa kantaa ei pystytä selvittämään, ei tiedetä tai siitä ei olla varmoja, tarvittaisiin tämä käsittely. Nyt ei ole tähän mennessä selvinnyt myöskään valiokunnan kuulemisissa, miksi tämä perusta on muotoiltu näin.

Toinen näkökulma liittyy sitten näihin riittäviin resursseihin. Ensinnäkin hallinto-oikeudessa tarvitaan kaksi tuomaria ja asiantuntijajäsen, ja asiantuntijajäsenistä on jo pulaa.

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

Meillähän on hyvä psykiatritilanne, kun me katsomme eurooppalaisesta näkökulmasta, mutta, ikävä kyllä, meillä on luotu useita työpaikkoja yhdelle psykiatrille tässä maassa, ja sen takia tilanne on se, että psykiatreista on selkeä pula. Ja tässä tapauksessa tarvittaisiin jälleen lisää osaamista siihen, että tämä muutos pystyttäisiin toteuttamaan myöskin riittävän resurssein hallinto-oikeudessa. Olisi siis syytä kiireesti selvittää myös ministeriön taholta, mistä lausunnoista voitaisiin jatkossa tinkiä, ja silloin myös näitä käytänteitä, lähekkäytänteitä, pitäisi katsoa.

No, sitten tässä jo edeltävä edustaja, Partanen, nosti esiin tämän lyhyen valitusajan. On kyllä otettava huomioon myöskin se, että potilaalla saattaa olla tosiasiaa erittäin suuria vaikeuksia näin lyhyellä valitusajalla tehdä itseään koskevia tällaisia oikeuteen liittyviä ratkaisuja.

Näin ollen toteankin, että selvitetään näitä valiokunnassa ja pohditaan, mikä tässä olisi hyväksi. Tässä on asioita, joita on nyt syytä tarkastella vielä myöskin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

17.20 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys mielenterveyslain ja hallinto-oikeuslain 7 §:n muuttamisesta on tarpeellinen uudistus, jolla vahvistetaan potilaiden oikeusturvaa. Potilasta on kohdeltava siten, ettei hänen ihmisarvoaan, vakaumustaan tai yksityisyyttään loukata. Hoidon on perustuttava parhaaseen saatavilla olevaan tutkimusnäyttöön.

Psykiatrisen hoidon on perustuttava ensisijaisesti vapaaehtoisuuteen ja yhteistyöhön potilaan kanssa, mutta aina se ei ole mahdollista. Psykiatrisessa hoidossa olevat potilaat voivat kokea nöyryyttävinä tahdosta riippumattoman hoidon ja siihen joskus liittyvät toimenpiteet, kuten lääkityksen, sitomisen ja eristämisen. Lisäksi henkilökunta voi kokea tällaiset tilanteet kuormittaviksi ja hoitosuhdetta vahingoittaviksi, kuten useat edustajat ovat jo aikaisemmassa keskustelussa todenneet. Myös työntekijät tarvitsevat riittävän tuen ja resurssit työlleen. Lisäksi esimerkiksi vuokralääkärien käytöstä aiheutuvaan kustannusten kasvuun ja psykiatri- ja hoitotyöntekijäpulaan on löydettävä ratkaisuja yhdessä, ja näitä toimia on priorisoitava.

Ja lopuksi: Emme voi hoitaa mielenterveyskriisiä vain reaktiivisesti. Parasta mielenterveystyötä on ennaltaehkäisy.

Arvoisa rouva puhemies! Kaiken kaikkiaan lakiesitys on kannatettava, ja sitä varmasti pohditaan vielä yksityiskohtaisesti valiokunnassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Asell.

17.22 Marko Asell sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämän esityksen kohdalla voi puhua mielenterveydestä laajemminkin. Meillä on mielenterveyskriisi Suomessa. Mielenterveyden häiriöistä on tullut suurin työkyvyttömyyseläkkeiden syy erityisesti nuorten keskuudessa. Lähes 80 prosenttia alle 35-vuotiaiden työkyvyttömyyseläkkeistä johtuu mielenterveyden häiriöistä. Mielenterveyden häiriöistä on tullut myös yleisin syy sairauspoissaoloihin. Inhimillisen kärsimyksen lisäksi se myös maksaa paljon. OECD:n vuoden 2018 arvioiden mukaan mielenterveyden haasteet maksavat Suomen taloudelle jopa 11 miljardia euroa, joista noin puolet on julkiselle taloudelle suoria kustannuksia. Ja tämä oli siis 2018, ti-

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

lanne on siitä varmasti heikentynyt, eikä korona-aika sitä ole varmastikaan ainakaan parempaan suuntaan vienyt.

Kouluterveyskyselyssä 2021 havaittu ahdistuksen lisääntyminen kahdeksansien ja yhdeksänsien luokkien oppilailla ja toisen asteen opiskelijoilla ei ole vähentynyt. Viime keväänä noin kolmannes tytöistä perusopetuksen kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla, lukiossa ja ammatillisessa oppilaitoksessa koki kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta. Ahdistuneisuus on yleistynyt aiemmista kyselyistä erityisesti kahdeksannen ja yhdeksännen luokan tytöillä. Samanikäisistä pojista ahdistuneisuutta koki vuosina 2019–2023 alle 10 prosenttia.

Nyt käsittelyssämme on tarpeellinen uudistus, jota on jo pidempään valmisteltu. Esityksen pohjalla on edellisen hallituksen aloittama valmistelu, ja muutoksella vahvistetaan potilaiden oikeusturvaa ja viimeistellään Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomion täytäntöönpano. Huomionarvoista on kuitenkin se, että tämä esitys on hallituksen ensimmäisen lainsäädäntösuunnitelman ainoa mielenterveyteen suoraan liittyvä esitys. Hallitus valmistelee kyllä leikkauksia ja heikennyksiä pikavauhtia, mutta mielenterveyskriisiin tarvittavat ja siihen vastaavat toimet saavat odottaa, jos niitä edes tulee. Mielenterveyden haasteet ovat lisääntyneet siis erityisesti nuorilla jo pitkään, ja voidaan puhua tosiaan jo suoranaisestä mielenterveyden kriisistä, minkä takia olisi erittäin tärkeää, että hallitus priorisoisi ratkaisuja tähän tilanteeseen ja mielenterveyskriisiin eikä vain mielenterveyteen ja ihmisten hyvinvointiin heikentävästi vaikuttaviin toimeentulon leikkauksiin, jotka tosiaan ovat pikavauhtia menossa. Parempi mielenterveys on myös talouden kannalta hyvä investointi. Jos täällä olisi ministeri paikalla, niin kysyisin, onko hallituksen mielenterveyden kohentamiseen tarvittavat ohjelmat siirretty ö-mappiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

17.25 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Yhdyn edeltäviin puheenvuoroihin. Tällä kollegat Kiuru, Hamari ja Asell ovat käyttäneet erinomaisia puheenvuoroja tästä aihepiiristä, ja en toista niitä samoja asioita.

Tuossa debattiosuudessa sanoin, että tämä on hyvä ja tärkeä laki, mutta viittasin myös siihen, että tämän käytännön toteutus täytyy tarkkaan miettiä. Siihen toki tietysti vaikuttaa myös se, miten nämä pykälät aivan viime kädessä säädetään.

Kun nyt tässä pitkän istunnon aikana on ollut mahdollisuus käydä läpi myös nyt käsiteltävän asian lausuntopalautetta siinä ministeriön valmistelussa — minulla on tässä ne kaikki lausunnot tästä sähköisestä palvelusta käytettävissä — en nyt ryhdy käyttämään vähää aikaamme siihen, että lukisin niitä täällä pitkään läpi, mutta otan aivan esimerkkinä Suomen Psykiatriyhdistyksen lausunnon, jossa todetaan näin: ”Suomen Psykiatriyhdistyksen käsityksen mukaan lisäys mielenterveyslakiin säännöllisesti annettavasta lääkehoidosta tahdosta riippumattoman hoidon aikana parantaa ja korostaa potilaan oikeuksia, minkä näemme hyvänä. Lisäys kuitenkin lisää hoitoon liittyvää byrokratiaa ja työmäärää.” Ja sitten tämä näkemys siitä byrokratiasta perustellaan täällä. Myös Niuvanniemen sairaala, joka hoitaa kenties kaikkein raskaimpia potilaita Suomessa mielenterveyden alalla, viittaa tähän samaan.

Eli minusta on tärkeätä, että nyt valiokuntakäsittelyssä aivan aidosti käydään tätä asiaa vielä läpi, eikä saisi syntyä nyt sellaista tilannetta, että siellä pidetään sanamuodoista aivan ehdottomasti kiinni, kun se on hallituksen esitys, vaan pitää hakea näihin vaikeisiin asioi-

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

hin mahdollisesti vielä joitain tarkempia sanamuotoja. Ja viime kädessä tämä käytäntö siten siellä kentällä ja siellä tarvittavat lisäresurssit ovat se kriittinen asia tässä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu poissa, edustaja Guzenina poissa, edustaja Väyrynen poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi siviilipalveluslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 17/2023 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Keskustelua varten varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Esittely, ministeri Satonen, olkaapa hyvä.

Keskustelu

14.53 Työministeri Arto Satonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut esityksen laiksi siviilipalveluslain muuttamisesta. Ehdotus on luonteeltaan täysin tekninen. Esityksessä ehdotetaan siviilipalveluslain ajantasaistamista vastaamaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa säädettyä uutta järjestäjäjärjestelmää ja järjestämisvastuuta sekä perhevapaaudistusta. Esityksen mukaan siviilipalveluspaikkojen listaan lisätään hyvinvointialueet, hyvinvointialueyhtymät ja kuntayhtymät. Muutosta esitetään, jotta siviilipalveluksen voisi edelleen suorittaa sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä pelastustoimessa. Lisäksi tehtäisiin perhevapaaudistukseen liittyviä terminologisia muutoksia sekä lisättäisiin adoptiolapsen sijoittaminen siviilipalvelusvelvollisen vanhempainvapaan perusteeksi perhevapaaudistusta vastaavalla tavalla. Muutokset ovat tarpeen tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, sitten mennään tuohon puhujalistaan. Siellä on ensimmäisenä edustaja Peltonen.

14.54 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Käsittelyssämme on tänään hallituksen esitys, jolla muutetaan ja ajantasaistetaan siviilipalveluslakia. On välttämätöntä, että lainsäädäntömme pysyy ajan tasalla, kun yhteiskunta ympärillämme muuttuu.

Suomessa on kuluvan vuoden alusta lähtien aloittanut toimintansa 21 hyvinvointialuetta, joille siirrettiin vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluista.

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

Hallituksen esityksessä siviilipalveluksen suorittaminen mahdollistettaisiin jatkossa myös hyvinvointialueella, hyvinvointialueyhtymässä ja kuntayhtymässä. Jos ehdotettua muutosta hyvinvointialueiden sisällyttämisestä lain palveluspaikkojen luetteloon ei tehtäisi, siviilipalvelusta ei voisi suorittaa hyvinvointialueille kuuluvissa sosiaali- ja terveystoimen tai pelastustoimen yksiköissä. Tämä vähentäisi kokonaisturvallisuuden kannalta olennaisten palveluspaikkojen määrää. On syytä huomata, että esimerkiksi pelastustoimella on merkittävä rooli väestönsuojelussa. Ilman lakimuutosta poistuisi noin 400 palveluspaikkaa ja samalla palveluspaikan löytäminen vaikeutuisi oleellisesti.

Hallituksen esitys on siten perusteiltaan ymmärrettävä ja tavoitteiltaan kannatettava. Lainsäädännön yksinkertaisuuden ja selkeyden vuoksi olisi kuitenkin syytä jatkossa pohdita, jos siviilipalveluslaissa voitaisiin vastaisuudessa luetella vain ne palveluspaikat, joihin siviilipalveluksen suorittaminen ei ole mahdollista. Tällä hetkellä siviilipalvelusta ei voi suorittaa esimerkiksi voittoa tavoittelevissa yhteisöissä, puoluekisteriin merkityssä puolueessa tai työmarkkinajärjestössä. Kaiken kattavan luettelon ylläpitäminen palveluspaikoista johtaa väistämättä siihen, että lakia pitää päivittää, kun uusia, merkittäviä julkisia organisaatioita perustetaan.

Arvoisa puhemies! Nykyinen siviilipalveluslakimme on uudistettu kokonaisuudessaan vuonna 2007. Siviilipalveluslaissa säädetään maanpuolustusvelvollisuuteen perustuvasta siviilipalvelusvelvollisuudesta. Lain mukaan asevelvollinen, jonka vakaumukseen perustuvat syyt estävät häntä suorittamasta asevelvollisuuslaissa säädettyä palvelusta, vapautetaan sen suorittamisesta ja määrätään suorittamaan siviilipalvelusta. Kuten aiemmin totesin, lainsäädäntömme on pysyvä ajan tasalla. Meillä Suomessa muutoksessa eivät viime vuosina ole olleet vain hallinnon rakenteet, suuressa muutoksessa on ollut myös Suomen turvallisuuspoliittinen asema ja ympäristö. Siviilipalvelus on kiinteä osa maanpuolustusjärjestelmäämme, ja siksi siviilipalveluslain kehittämisestä olisi tarpeellista käydä tätä hallituksen esitystä perusteellisempaan keskusteluun.

Tämän keskustelun ydinkysymys on, vastaako nykyinen siviilipalvelusmalli aikamme tarpeita. On paikallaan pysähtyä arvioimaan sitä, miten nykyinen siviilipalvelus vastaa esimerkiksi varautumisen ja kokonaisturvallisuuden tarpeisiin, joita menneinä pandemian ja Venäjän hyökkäyssodan sävyttäminä vuosina on yhteiskunnassamme tunnistettu. Siviilipalveluksesta ja sen kehittämisestä olisi tärkeää käydä laajaa keskustelua paitsi puolueiden myös yhteiskuntamme eri viranomaisten ja muiden tahojen kesken. Viime vuosien keskusteluhan on keskittynyt etupäässä kutsuntojen ja aseellisen palveluksen kehittämisen ympärille. Olisiko kuitenkin korkea aika ulottaa kokonaisturvallisuuden paremmin huomioivan lainsäädännön pohdintoihin myös siviilipalveluslaki? Koska asia on laaja ja merkittävä, kenties parlamentaarinenkin keskustelu aiheesta olisi lähivuosina tarpeen, jotta niin kutsunnat, varusmiespalvelus kuin siviilipalveluskin vastaisivat parhaalla tavalla niihin kokonaisturvallisuuden kysymyksiin ja tarpeisiin, joita Suomi tällä vuosituhannella kohtaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen.

14.59 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Lähetekeskustelussa on siviilipalveluslakiin tarkoitettu hallituksen muutosesitys. Se on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä virkatyönä ja sisältää varsin tarpeellisen muutoksen, kun palveluspaikoiksi lisätään hyvinvointialueet, hyvinvointiyhtymät ja kuntayhtymät. Siviilipalveluslaki tarvitsee kui-

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

tenkin laajemman muutoksen. Siviilipalveluslakia on uudistettava palvelemaan paremmin yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta ja varautumista.

Siviilipalveluksen suorittaa loppuun yli tuhat henkilöä vuosittain, ja he muodostavat merkittävän koulutetun joukon, siviilivarannon, jonka koko on noin 5 000 henkilöä. Parlamentaarinen komitea tutki vuonna 2021 siviilipalveluksen uudistamistarpeita ja totesi muun muassa, että työ- ja elinkeinoministeriön ja siviilipalveluksen välillä ei ole valmiussuunnitelmaa siviilipalvelusvelvollisten käytöstä erityyppisissä valmiustilanteissa. Valtion keskusvirastoille tehdyn kyselyn mukaan siviilipalvelusta ei ole huomioitu niiden valmiussuunnittelussa. Siviilipalveluslaki ei huomioi sotilaallisen konfliktin tai sodan uhan lisäksi muun tyyppisiä kriisejä. Ylimääräinen palvelus ja liikekannallepanon aikainen palvelus eivät mahdollista siviilivarannon joustavaa käyttöä erilaisissa muissa yhteiskuntaa kohtaavissa kriiseissä, toisin kuin asevelvollisuuslaki, joka mahdollistaa reserviläisten käytön esimerkiksi vakavassa suuronnettomuudessa tai pandemiassa.

Siviilipalvelun uudistamista on siis jatkettava. Uudistuksessa siviilipalveluksen koulutusosa on toteutettava siten, että se yhdistettynä valittujen tai osoitettujen palveluspaikkojen kanssa muodostaa yhteiskunnan kriisinsietokykyä paremmin palvelevan kokonaisuuden. Siviilivarantoon kuuluvista henkilöistä tulee muodostaa ajantasainen rekisteri, ja heidät tulee sijoittaa kriisiajan tehtävään. Tuota tehtävää tulee määrääjain kouluttaa ja harjoitella. Siviilivarannon käyttömahdollisuuksia tulee monipuolisesti lisätä muihinkin kuin sotilaallisiin uhkiin, kuten juurikin suuronnettomuuksiin ja pandemioihin.

Arvoisa rouva puhemies! Kannatan nyt esitettyä lakimuutosta, mutta pidän sitä juuri kerroin tavoin puutteellisena. Toivon, että edellä mainitut parlamentaarisen komitean suositukset ja kehittämisehdotukset otetaan vakavasti ja saamme pikaisesti uuden ja paremman esityksen siviilipalveluslain muuttamiseksi. Isänmaamme tarvitsee sitä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

15.02 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Ministeri esitteli jämäkästi tämän lain, ja tässä sitten kollegat Peltonen ja Piisinen ovat laajentaneet tätä keskustelua ihan hyvillä puheenvuoroilla. Oma puheenvuoroni on ehkä enemmänkin sen myötäkarvaan silittelyä, mitä ministeri lyhyessä esittelyssään tässä totesi. Meillähän sote-uudistuksen jälkeen oli täällä käsiteltävänä niin sanottu Sote 100 -paketti, joka tarkoitti käytännössä yli sataa sellaista lakia, joissa oli muutettava aiemmat käsitteet: ”sairaanhoitopiirin kuntayhtymä” ”hyvinvointialueeksi” ja niin edelleen. Esimerkiksi vaikkapa tartuntatautilakiin, jossa oli aiemmin säädetty, mitä tapahtuu ”kunnan terveyskeskuksessa” tai ”sairaanhoitopiirissä”, tuli aina sitten tämä nykyinen käsite, ”hyvinvointialue”, mukaan. Ja tämänkaltaisen lain perkaaminen on ilmeisesti osittain vieläkin tarpeen, niin kuin nyt olemme nähneet sen tässä yhteydessä.

Sairaalat ja terveyskeskukset ja myös pelastuslaitokset — mitkä tässä aivan oikein on mainittu — ovat erinomaisia paikkoja siviilipalveluksen suorittamiselle. Perinteisesti esimerkiksi psykiatrisissa sairaaloissa on aikanaan käytetty aika paljon siviilipalvelushenkilökuntaa sekä avustavissa tehtävissä että myös ammatillisissa tehtävissä niiltä osin kuin henkilöillä on ollut sitä ammatillista koulutusta. Eli lyhyesti sanottuna tämä on tarpeellinen ja — kuten ministeri totesi — tekninen muutos.

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

Lopuksi rohkenen vielä lisätä tähän puheenvuorooni sen, että edesmennyt edustajakollegamme Jörn Donner suoritti aikanaan aseettoman palveluksen Porin yleisessä sairaalassa, silloin kun sen nimi oli sellainen eli se ei ollut vielä edes keskussairaala nimeltään. Hän on kirjoittanut siitä aivan erinomaisen kirjan, jonka nimi on ”Terveenä sairaalassa” — löytyy myös Eduskunnan kirjastosta. Se on pieni pamfletti, jossa on vuodelta 60 erinomainen kuvaus teollisuuskaupunki Porin ja sen pienen yleisen sairaalan elämästä lukuisine herkkulisine anekdootteineen. Kehotanpa lukaisemaan tämän Jörn Donnerin kirjan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Harjanne, poissa. Edustaja Sirén, poissa. Sitten keskustelu on... — Ministeri Satonen, olkaa hyvä. Kaksi minuuttia jos riittää, [Arto Satonen: Riittää kyllä.] niin päästään eteenpäin.

15.05 Työministeri Arto Satonen: Arvoisa rouva puhemies! Tähän varsinaiseen lakiesitykseen ei tullut muita kuin myönteisiä kannanottoja. Kyse on tosiaan teknisestä mutta toki tärkeästä asiasta. Kuten edustaja Lindénin puheenvuorossa kävi ilmi, juuri terveydenhoito ja pelastustoimi ovat sellaisia paikkoja, joissa siviilipalvelus on luonnollista suorittaa.

Varsinkin edustaja Piisinen — myöskin Peltonen ymmärtääkseni — viittasi samaan aiheeseen. Hän mainitsi siitä, että siviilipalveluksella voisi olla isompi rooli kokonaisturvallisuuden osalta. Hallitusohjelmassa onkin seuraava kirjaus: ”Hallitus kehittää siviilipalvelujärjestelmää tarkoituksenmukaisemmaksi parlamentaarisen työryhmän raporttia hyödyntäen ja kytkien palveluksen nykyistä selkeämmin kokonaisturvallisuuden toimintamalliin.” Ymmärsin, että tämä oli juuri se, jota toivottiin. Tätä työtä viedään eteenpäin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt vielä edustaja Elomaa, ja sitten tältä erää asian käsittely alkaa olla ajallisesti päättymässä. Jos tulee vielä puheenvuoroja, niin sitten ne siirtyvät myöhemmälle. — Mutta edustaja Elomaa.

15.06 Ritva Elomaa ps: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Suomessa on yleinen asevelvollisuus. Sitä on haastettu ja joidenkin taholta jopa kyseenalaistettukin viime vuosina. Nyt tänään huomaamme, että melko yksimielisesti Suomen linja yleisestä asevelvollisuudesta on ehdottoman tärkeä. Kaikki eivät kuitenkaan armeijaan halua, ja siviilipalvelus on se vaihtoehto heille. Aivan kuten ministeri Satonen ja edustaja Piisinenkin ottivat esille, siviilipalvelusta voidaan aina kehittää eteenpäin Suomen hyväksi. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle vammaispalvelulain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulon lykkäämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 9/2023 vp

Valiokunnan mietintö StVM 2/2023 vp

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Nurminen.

Keskustelu

15.07 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tänään käsittelemme tätä vammaispalvelulain siirtoa. Heti aluksi on todettava, että en kannata tämän lain siirtoa, ja tässä haluan kuvata muutamia perusteita.

Ensinnäkin tätä ensi viikolla voimaan astuvaa uutta vammaispalvelulakia on tehty vuosikaudet ja tätä on yritetty eri hallitusten toimesta säätää. Nyt tämä laki viimein reilu puoli vuotta sitten hyväksyttiin tässä salissa yksimielisesti.

Tämä nyt voimaan astuva laki vastaa ensinnäkin YK:n lasten oikeuksien komitean suositukseen Suomelle, jonka me tänä kesänä saimme. Kohdassa 30 todetaan vammaisten lasten oikeuksien toteutuminen osallistavaan opetukseen, pitkäaikaisen laitoshoidon estäminen, kuulluksi tuleminen ja yksilöllisen kehityksen tukeminen. Tämä nyt voimaan astuva laki olisi turvannut nämä YK:n lasten oikeuksien komitean suositukset.

Samoin meidän nykyinen lainsäädäntömme on YK:n vammaissopimusten kannalta syrjivä. Se on syrjinyt ja syrjii kehitysvammaisia, ja jos me saisimme tämän uuden lain voimaan, niin meidän lainsäädäntömme ei enää syrjisi kehitysvammaisia.

Samoin lain käsittelyn yhteydessä muun muassa apulaisoikeusasiamies on valiokunnalle toimittamassaan esityksessä perustellut, että laki pitäisi saada voimaan ja sitten vasta lain voimaantulon jälkeen arvioida ja tehdä näitä mahdollisia korjauksia, mitä tässä nyt hallituskin on esittänyt.

Samoin lukuisat järjestöt jo lausunnon vaiheessa ja myös valiokuntakäsittelyssä ovat vastustaneet tätä hallituksen esitystä vammaispalvelulain siirrosta. Mainitsen esimerkiksi lukuisat lapsijärjestöt, Autismiliiton ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton. Samoin Kehitysvammaliitto ja Kehitysvammaisten Tukiliitto ja myös meidän lapsi- ja esimerkiksi vaikka vanhusasiainvaltuutettu ovat vastustaneet tätä siirtoa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle toimittamassaan lausunnossa perustuslakivaliokunta edellytti hallitusta eli perustuslakivaliokunta piti välttämättömänä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta selvittää, voisiko tämä lasten oikeuksiin vaikuttava sääntely tulla voimaan vammaispalvelulain aikaisemmin kaavailtuna voimaantuloajankohtana tai muuna nyt ehdotettua olennaisesti aikaisempana ajankohtana. Tähän me, oppositio, laajalla oppositiorintamalla edellytimme hallitusta, että mikäli haluatte siirtää vammaispalvelulain tulevaisuuteen, niin edes nämä lasten oikeuksia parantavat lakiesitykset olisitte saattaneet voimaan, mutta tähän hallituksella ei ollut tahtotilaa. Kuten valiokunnan mietinnössä kappaleessa 11 sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, ottaen huomioon käsiteltävänä olevan lain suunnitellun voimaantulon 29.9. valiokunnalla ei ole ollut käytettävissä olevan ajan asettamissa rajoissa mahdollisuuksia selvittää ministeriöltä saatua selvitystä laajemmin lapsia koskevan sääntelyn voimaantulon aikaistamista. Tätä me pidetään tosi valitettavana, koska tämä olisi tuonut parannuksia erityisesti meidän autismin ja neurokirjon perheille, jotka ovat olleet jo hyvin pitkään ilman minkäänlaisia lainsäädännön turvaa ja ovat olleet välinputoajia hyvin pitkään.

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

Jos katsotaan nyt, mitä tässä tulevaisuudessa tapahtuu, niin tietenkin me toivomme, että hallitus tuo sen edes tässä aikataulussa tänne eduskuntaan. Ministeri Juuso täällä aitiiossa on sanonut, että jatkovalmistelussa ikääntymisrajausta ei tule eli siihen ei kosketa. Osa hallituspuolueista on kuitenkin täällä puhunut, että ikääntymisrajauksen osalta tätä lakikokonaisuutta tarkastellaan. Toisaalta on esitetty näitä talouden reunaraameja ja on puhuttu enemmän ehkä tästä talouden kuvasta ja siitä, kuinka paljon tämä saa maksaa, kuin siitä, että tässä on kyse ihmis- ja perusoikeuksista. Itse esitän huolestuneen viestin, että kun tätä jatkovalmistelua tehdään, niin toivottavasti hallitus ei koske näihin palvelupykäliin. Kysyisinkin ministeriltä vielä tästä jatkovalmistelusta ja siitä, että eihän näihin palvelupykäliin sitten kosketa, kun ei kosketa tähän ikääntymisrajaukseenkaan.

Toisaalta nyt on kritisoitu paljon tätä toimeenpanoaikaa. Kun tässä laissa, joka nyt olisi astumassa voimaan, on ollut toimeenpanoaika noin seitsemän kuukautta, niin ihan mielenkiinnolla odotan, millainen tämä tuleva hallituksen vammaispalvelulaki ja sen toimeenpanoaika ovat, onko se aika sitten pidempi kuin tässä nyt voimaan astuvassa, koska tässä on kritisoitu tätä aikataulua.

Toisaalta säästöt ovat iso kysymysmerkki. Ehkä tehdyt päätökset ovat ne, joiden pohjalta itse arvioin tätä tulevaa lainsäädäntöuudistusta. Jo tällä viikolla me käsittelemme tämän vuoden budjettia, ja esimerkiksi tältä vuodelta vammaispalveluista leikataan 5,6 miljoonaa.

Edellä olevin perustein en hyväksy tätä lain voimaantulon lykkäämistä ja esitän, että tämä lakiehdotus hylätään valiokunnassa tekemämme vastalauseen mukaisesti. Lisäksi esitän vastalauseemme kahta lausumaa sekä kahta monisteena etukäteen jaettua lausumaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Li Andersson.

15.14 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Ulko- ja turvallisuuspoliittisissa yhteyksissä on tapana painottaa monenkeskisen, sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän tärkeyttä. Se on hyvä. Toivoisin kuitenkin kaikkien muistavan myös sen, että siihen kokonaisuuteen kuuluvat myös Suomen kansainvälisoikeudelliset ihmisoikeusvelvoitteet. Ihmisoikeusjärjestelmän uskottavuuden kannalta on äärimmäisen tärkeää, että Suomen kaltaiset, globaalissa mittakaavassa vauraat ja menestyneet maat suhtautuvat näihin velvoitteisiin vakavuudella. Juuri tästä on kyse vammaispalvelulain kohdalla: ihmisoikeuksista, vammaisten ihmisten mahdollisuudesta elää täysipainoista elämää ja enemmän hoitoa ja hoivaa tarvitsevien ihmisten ihmisarvosta.

Kyse on myös Suomen velvollisuudesta täyttää meidän kansainväliset sitoumukset. Vammaispalvelulain uudistus liittyy YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen velvoitteisiin ja lainsäädännön korjaamiseen muun muassa YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean Suomea koskevan ratkaisun johdosta. Myös YK:n lapsen oikeuksien komitea on antanut Suomelle suosituksia, jotka koskevat vammaisten lasten oikeuksien toteutumista. Tätä taustaa vasten vammaispalvelulain uudistamisessa kesti Suomessa liian kauan, melkein 20 vuotta. Kun uudistus viime kauden viime metreillä saatiin eduskunnassa hyväksyttyä, yksikään puolue ei vastustanut sitä. Yksikään puolue ei myöskään esittänyt muutoksia hyväksyttävän lain pykäliin.

Nyt, vähän yli puoli vuotta myöhemmin, olemme täällä käsittelemässä Orpon hallituksen esitystä lain lykkäämisestä ja avaamisesta. Samat puolueet, jotka vähän yli puoli vuotta sitten olivat valmiita hyväksymään lain sellaisenaan, haluavat nyt lykätä sen voimaan-

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

tuloa yli vuodella. Miksi? Siksi, että he haluavat avata lain ja rajata sen soveltamisalaa niin, että lain takaamiin palveluihin oikeutettujen henkilöiden joukkoa kavennetaan. Ja miksi näin halutaan tehdä? Säästöjen takia. Tämänkaltaisen, perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta keskeisen lain avaaminen puhtaasti kustannussäästöjen takia on todella epäinhimillistä, kun hallitus samaan aikaan on valmis käyttämään rahaa kaljaveron ja huipputuloisten tuloveron alentamiseen. Tavoitelluilla 36 miljoonan euron säästöillä saadaan katettua vain noin puolet rikkaille suunnatusta veronalennuksesta eli solidaarisuusveron alarajan nostosta.

Jo hyväksytyn lain voimaantulon lykkääminen tällä tavalla on erittäin poikkeuksellinen toimenpide. Se tarkoittaa myös sitä, että Orpon hallitus tekee tietoisin päätöksin jättää korjaamatta Suomen ihmisoikeussopimusten kanssa ristiriidassa olevaa nykyistä lainsäädäntöä. Samalla se jättää vammaiset henkilöt suureen epätietoisuuteen tulevasta. Me emme tiedä, millä tavalla hallitus aikoo rajata tämän lain soveltamisalaa. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asiantuntijat ovat todenneet, että valmistelutyö soveltamisalan rajaamisesta on vasta nyt alkamassa. Me emme myöskään tiedä, tuleeko hallitus ehtimään säätää uutta lakia niin, että se ehtii voimaan vuoden 2025 alkuun mennessä. Lakiin sisältynyt soveltamisalan rajaaminen iän perusteella ei mennyt perustuslakivaliokunnan käsittelyssä läpi, ja siksi on selvää, että myöskin mahdolliset uudet rajaukset voivat herkästi kaatua perustuslakivaliokunnan käsittelyssä. Mutta se, minkä me varmasti tiedämme, on se, että tämän lain lykkäämisen myötä lykkääntyvät kaikki ne parannukset vammaisten lasten ja perheiden asemaan, jotka uusi laki olisi tuonut mukanaan — tämä siitä huolimatta, että perustuslakivaliokunta piti välttämättömänä selvittää, kuinka juuri nämä pykälät voidaan irrottaa kokonaisuudesta ja tuoda voimaan alkuperäisessä tai mahdollisimman nopeassa aikataulussa. Tälle työlle hallituspuolueet eivät antaneet valiokunnassa myöskään kunnollista mahdollisuutta.

15 kuukautta on pitkä aika lapsen ja nuoren elämässä. Se on aika, joka voi jättää elinikäisen jäljen lapsen kehitykseen ja hyvinvointiin. Asiantuntijalausunnoissa on myös tuotu esille, että hallituksen määräaikainen hanke lasten ja nuorten neuropsykologisten häiriöiden harkinnanvaraisen kuntoutuksen palveluihin panostamiseksi ei millään tavalla korvaa uuteen vammaispalvelulakiin kuuluvien palveluiden lykkääntymistä.

Arvoisa puhemies! On vaikea löytää sanoja sille, kuinka surullisena pidän sitä, että hallitus aloitti kautensa tuomalla eduskuntaan lakiesityksen, jonka tavoitteena on säästää rahaa vammaisten lasten ja perheiden sekä kaikkien vammaisten henkilöiden ihmisoikeuksien kustannuksella. Se on arvovalinnoista julmimpia, ja siksi kannatan edustaja Nurmisen tekemää ehdotusta tämän lakiesityksen hylkäämisestä sekä edustaja Nurmisen tekemiä esityksiä lausumista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

15.20 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Yhdyn edellä kuultuihin edustaja Nurmisen ja edustaja Anderssonin erinomaisiin puheenvuoroihin, ja vaikka nyt lisäkannatusta ei tarvita hylkäysesitykselle, niin teen sen vielä tässä omalta kohdaltanikin.

Pyysin puheenvuoroni ja aion käyttää sen täältä paikalta ottaakseni tässä esille asian, jota me emme näissä aikaisemmissa käsittelyissä, jotka olivat lähetekeskustelu tiistaina 5.9. ja sitten ensimmäinen käsittely viime viikolla, ottaneet esille: Kun lähdettiin tähän vammaispalvelulakiuudistukseen, niin me teimme sen rahoittamiseksi täällä yksimielises-

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

ti päätöksen, jolla invalidivähennys poistettiin tulo- ja varallisuusverolaista. Se oli yksi osa, jolla rahoitettiin niitä lisäpalveluita, joita tähän vammaispalvelulakiin sisällytettiin. Ja kysynkin ministeri Juusolta, kun olette paikalla — mistä kiitokset — että kun nyt sitten on tarkoitus lykätä tämän lain voimaantuloa, jota varten sitten poistettiin invalidivähennys, jonka oli tarkoitus rahoittaa sen uuden lain lisäpalveluja, niin eikö nyt olisi loogista, että ensi vuonna meillä olisi käytössä invalidivähennys ja vasta sen jälkeen siihen kajottaisiin, kun selviää silloin vuoden 25 alussa tulevan uuden lain sisältö ja siihen liittyvät kustannukset? Tämä ihan konkreettisenä kysymyksenä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kemppi.

15.22 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan tätä tehtyä hylkyä, ja teen tässä puheenvuoroni lopussa myös oman lausumaesityksen. Keskusta teki valiokunnassa oman vastalauseen tähän vammaispalvelulakiin.

Vammaisten ihmisten pitäisi olla yhteiskunnan erityissuojelussa. Lain voimaantulon siirtäminen eteenpäin heikentää vammaisten ihmisten asemaa ja perusoikeuksia. Tämä on käynyt ilmi myös näissä valiokunnan kuulemisissa. Vammaisilla henkilöillä on oikeus perustuslain mukaiseen yhdenvertaiseen osallistumiseen ja mahdollisimman yhdenvertaiseen elämään. Heidän tulee saada tämän edellyttämät tarpeen mukaiset palvelut. Emme puhu luksuspalveluista, vaan tasa-arvon kannalta välttämättömistä palveluista.

Hallituksen ei ole pakko, vaan he tekevät valinnan leikata ja lykätä. On nimittäin käynyt ilmi, että vammaispalvelulain lapsia koskevat pykälät olisi voitu erottaa ja saada voimaan jo nyt kahden sanan muutoksella. Eli tuo eduskunnan yhdessä noin puoli vuotta sitten hyväksymä lakipaketti oltaisiin voitu lasten pykälien osalta laittaa täytäntöön kahden sanan muutoksella. Siksi myös valmistelimme valiokunnassa tämän uuden lakipaketin ja esitimme asiaa. Toivon edelleen hallitukselta rohkeutta korjata suuntaa. Perustuslakivaliokunta piti välttämättömänä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta olisi selvittänyt, voiko vammaisten lasten palvelut turvata. Nähdäkseni tätä selvitystä ei kuitenkaan koskaan tehty, ja näin todetaan myös valiokunnan antamassa mietinnössä.

Keskusta kantaa huolta siitä, että osa autismi- ja neurokirjoon kuuluvista lapsista jää ilman luvattuja palveluita reilun viikon päästä, kun niiden olisi pitänyt alkaa. Jos vammaiset henkilöt eivät saa uutta palvelua, niin he pääsevät Kelan harkinnanvaraisen kuntoutuksen piiriin. Aikataulu on kuitenkin täysin auki, ja kuulemisessa on käynyt selväksi, että kaikilta osin kohderyhmä ei ole sama. Meillä siis on Suomessa autismi- ja neurokirjoon kuuluvia lapsia, jotka jäävät palveluiden ulkopuolelle. 1.10. alkaen ei ole tietoa, mitkä ryhmät jäävät ulkopuolelle.

Täten kannatan edustaja Nurmisen esitystä, että lakiehdotus hylätään.

Esitän myös seuraavan lausuman keskustan ryhmän puolesta: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto varmistaa haavoittuvassa asemassa olevien lasten, kuten autismi- ja neurokirjoon kuuluvien lasten palvelut 1.10.2023 alkaen.”

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu.

15.25 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa rouva puhemies! On tullut selväksi, että hallitus tosiaan lykkää vammaispalvelulain voimaantuloa ja muuttaa sen sisältöä säästösyistä. Ymmärrän hyvin sen valtavan kansalaiskritiikin vyöryn, joka on tullut ja jossa on ihmetelty,

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

miksi vammaisilta leikataan tässä tilanteessa, jossa hallituksella kuitenkin näyttää olevan rahaa esimerkiksi hyvätuloisten veronalennuksiin ja keskikaljan veroaleen. Miksi tällainen arvovalinta? Miksi vammaiset ikään kuin sysätään jonnekin Suomi-laivan laiteille?

Arvoisa rouva puhemies! Ihmisoikeuksista puhutaan joskus, täytyy myöntää, jotenkin löperösti ja ehkä turhankin kevyesti, mutta nyt on todella kyse ihmisoikeuksista — vammaisten ihmisoikeuksista. Olen saanut yhteydenottoja kansalaisilta ja myöskin yli 4 000:n ihmisen allekirjoittamasta adressista tietoja, ja tässä adressissa he toteavat, että YK:n vammaisten henkilöiden ihmisoikeussopimus on vihdoinkin saatava täysimääräisesti voimaan myös Suomessa. Kansalaisten adressissa todetaan, että jos lain voimaantulo lykkääntyy, merkitsee se lisäodotteluaikaa niille vammaisille, jotka kipeästi tarvitsevat keväällä 23 hyväksytyssä laissa olevia uusia palveluita.

Nostan esiin keskustalaisten valiokuntaryhmän vastalauseesta muutaman huomion. Siellä todetaan, että vammaispalvelulaki tosiaan hyväksyttiin eduskunnassa edellisen vaalikauden loppupuolella yksimielisesti ja kaikki nykyiset hallituspuolueet olivat myöskin tämän lain kannalla. Nyt tätä kuitenkin jostain syystä — säästösyistä — ollaan muuttamassa. Vammaispalvelulakia on valmisteltu useiden vaalikausien ajan, ja lain voimaantulon siirtäminen heikentää vammaisten ihmisten asemaa ja perusoikeuksia eikä ole inhimillistä vammaisten ihmisten näkökulmasta. Rahoituksen riittämättömyyden ohella lainsäädännön nopeat muutokset vaikuttavat hyvinvointialueisiin ja vaikeuttavat työtä siellä.

Hallituksen aikataulu lain voimaantulon siirtämisessä on hyvinvointialueiden näkökulmasta suorastaan kohtuuton. Vammaispalvelulain arviointia olisi mahdollista tehdä tavanomaiseen tapaan myös lain voimaantulon jälkeen. Mikäli lain voimaan tultua havaitaan lain soveltamiseen liittyviä ongelmia, hallitus voi tuoda eduskuntaan uuden lakiesityksen ja esittää muutoksia säännöksiin.

Arvoisa rouva puhemies! Kannatan lakiehdotuksen hylkäämisesitystä ja edustaja Kempin hyvää lausumaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén.

15.28 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa rouva puhemies! Ehdotettu uuden vammaispalvelulain voimaantulon siirtäminen tarkoittaisi konkreettisesti sitä, että vammaispalvelut järjestettäisiin vuoden 2025 alkuun asti vanhentuneen ja osittain puutteellisen lainsäädännön perusteella. Voimassa olevaa vammaispalvelulakia koskeva lainsäädäntö ei nimittäin täytä täysin perustuslain tai YK:n vammaissopimuksen vaatimuksia. YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien komitea on ratkaisussaan ”S. K. vastaan Suomi” katsonut nykyisen vammaispalvelulain henkilökohtaista apua koskevan sääntelyn rikkovan YK:n vammaisyleissopimuksen 19 artiklaa sekä 5 artiklaa. Hallitus esittää siis käytännössä lykättäväksi sääntelyä, jolla puretaan todettu ihmisoikeusloukkaus.

Arvoisa puhemies! Lapsen oikeuksia turvaavan lainsäädännön voimaantuloa ei pidä lykätä. Hallituksen esityksessä ei käy ilmi, että heillä olisi tarkoitus millään tavalla muuttaa lapsiin liittyviä kokonaisuuksia jatkovalmistelussa. Siitä huolimatta myös näiden tärkeiden uudistusten voimaantuloa siirrettäisiin eteenpäin. Hallituksen esityksessä jää hyvin vähälle huomiolle se, että nykyinen lainsäädäntö ei turvaa kaikilta osin perustuslain, YK:n vammaissopimuksen ja YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen takaamia lapsen oikeuksia. Uuden vammaispalvelulain voimaantulon lykkääminen merkitsee siis lapsen oikeuk-

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

sia toteuttavan sääntelyn ja voimaantulon lykkäämistä ilman, että tälle on esitetty hallituksen esityksessä kunnollisia perusteluja.

Perustuslakivaliokunta piti lausunnossaan välttämättömänä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta selvittää, voiko lapsen oikeuksiin vaikuttava sääntely tulla voimaan vammaispalvelulain alun perin kaavailtuna voimaantuloajankohtana tai muuna hallituksen esityksessä ehdotettua olennaisesti aikaisempaan ajankohtana. Valiokunnassa kuultiin asiasta sosiaali- ja terveysministeriötä, jonka mukaan vammaispalveluja koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus on kokonaisuus, josta ei ole tarkoituksenmukaista erottaa osaa säännöksistä tulevaksi voimaan ennen uuden lain uuden soveltamisalan säätämistä.

Valiokunnan saaman asiantuntijaselvityksen perusteella kuitenkin monet sellaiset nykyisin voimassa olevaan vammaispalvelulakiin sisältyvät vammaisten lasten ja nuorten asemaa turvaavat säännökset, jotka sisältyvät uuteen vammaispalvelulakiin, olisi ollut mahdollista saattaa voimaan uuden vammaispalvelulain alkuperäisessä voimaantuloaikataulussa, vaikka joidenkin toisten uuden vammaispalvelulain säännösten voimaantuloa olisi lykätty. Kysymys taitaakin olla hallituksen osalta tahdon puutteesta.

Tämä on ehkä se surullisin kokonaisuus. Minä en hahmota sitä, miksi henkilökohtaisen tuen sääntelyn, joka on saanut YK:n ihmisoikeustuomion, ja lasten ja nuorten osalta ei voitu hallituksessa hyvän valmistelutyön näkökulmasta tehdä tätä muutosta. Minä en usko, että kukaan tässä salissa todellisuudessa vastustaa näitä kokonaisuuksia, mutta itse ajattelen, että hallitus ei ole itse priorisoinut omassa työssään tätä kokonaisuutta.

Arvoisa puhemies! En ole kaikilta osin hallituksen kanssa eri mieltä. Viime hallituksen valmisteleva vammaispalvelulaki ei ole kaikin osin täydellinen. Siinä on monia puutteita, joita monet eri alojen asiantuntijat ja osa vammaisjärjestöistä ovat nostaneet esille. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiantuntijakuulemisissa eräät vammaisjärjestöt ja useat asiantuntijat ovat tuoneet esille, että nyt lykättävää lainsäädäntöä olisi tarpeellista tarkentaa ja täsmentää. Pidän näiden asiantuntijakuulemisissa esiin tuotujen huomioiden pohjalta erittäin tärkeänä, että hallitus vastaa näihin ongelmiin seuraavassa vaiheessa.

Vammaispalvelulain muutostarpeista huolimatta katson, että hallituksen esityksessä ei ole esitetty vakuuttavia perusteluja sille, ettei uutta vammaispalvelulakia voisi kehittää sen ollessa voimassa. Tässä hallitus myös itse sanoo tämän omassa esityksessään ja tuo esille, että tämä olisi voinut olla yksi järjestystapa. Sen takia minä ajattelenkin, että se on on hassua, että hallitus ei tartu tähän mahdollisuuteen erityisesti, kun otetaan huomioon se, että uusi vammaispalvelulaki parantaa vammaisten henkilöiden perustuslaissa turvattujen sosiaalisten oikeuksien toteutumista nykytilaan verrattuna ja poistaa ihmisoikeusrikkomuksen tilan.

Näistä syistä kannatan tätä lakiesitysten hylkäämistä sekä esitän vastalauseen 1 mukaisia lausumia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: — Edustaja Ohisalo.

15.32 Maria Ohisalo vihr: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Forsgrénin tekemiä esityksiä lakiehdotusten hylkäämisestä ja kahden lausuman hyväksymisestä.

Lain voimaantulon lykkäytymistä on perusteltu tarpeella tehdä lakiin vielä muutoksia. Sanon kuitenkin vielä kerran, että muutostarpeet eivät ole lykkäämiselle riittävä peruste. Vammaispalvelulakiin olisi voitu tehdä tarvittavia muutoksia myös ilman sen voimaantulon lykkäämistä. Kuten edustaja Forsgrén on todennut, nykyinen lainsäädäntö ei täytä täy-

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

sin perustuslain tai YK:n vammaissopimuksen vaatimuksia eikä turvaa kaikilta osin perustuslain, YK:n vammaissopimuksen ja YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen takaamia lapsen oikeuksia.

On mielestäni täysin selvää, että ihmisoikeusloukkauksen lopettavan ja lapsen oikeuksia turvaavan lainsäädännön voimaantuloa ei pidä lykätä eikä lain voimaantulon lykkäämistä voi myöskään perustella mahdollisilla siitä saatavilla säästöillä. Hallitushan siis käytännössä säästää leikkaamalla vammaisilta ihmisiltä ja samalla laskee erityisesti yli 14 000 euroa kuukaudessa tienaavien verotusta ja vaikkapa oluen verotusta. Tämä on kylmä arvovalinta. Uuden vammaispalvelulain voimaantulon siirtämistä ei siis voi missään tapauksessa hyväksyä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

15.34 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Vammaispalvelulaki on äärettömän tärkeä laki. Se on siksi valmisteltava huolella. Nyt on ilmennyt, että laki on huonosti valmisteltu, ja onkin tärkeää, että hallitus voi käynnistää kiireellisesti lainvalmistelun, jonka tarkoituksena on taata vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen ja palveluiden saatavuus. Se on todella tärkeää. Ketään ei olla jättämässä heitteille, ei nyt eikä tulevaisuudessa — ketään ei olla jättämässä heitteille, ei nyt eikä tulevaisuudessa.

Vammaispalvelulaki ei todellakaan saa olla kuin sote-uudistus aikanaan: susi jo syntyessään. Sen takia vammaispalvelulaki on valmisteltava huolella. Vammaiset ovat meille tärkeitä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mattila.

15.35 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Työstämme täällä hallituksen esitystä, jolla halutaan siirtää viime keväänä yksimielisesti päätetyn vammaispalvelulain voimaantuloa. Kyseinen vammaispalvelulaki vahvistaa vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta ja osallisuutta yhteiskunnassa. Käytännössä lause tarkoittaa, että vammaisen henkilö saa käytännön apua ja tukea esimerkiksi opiskeluun ja työssäkäyntiin. Lakia valmisteltiin pitkään, eikä lopputulos miellyttänyt ihan kaikkia, ei edes kaikkia vammaisjärjestöjä, mutta silti kaikissa poliittisissa ryhmissä pidettiin tärkeänä saada laki valmiiksi. Moni väliinputoaja ja nykyisen kaltaisten palvelujen joustavoittamista kaipaava henkilö on odottanut uuden lain mukaisia palveluja. Myös hyvinvointialueilla on ollut epäselvyyttä, mutta palvelujen tarjoamiseen on valmistauduttu toisilla alueilla myönteisemmin ja toisilla alueilla epävarmemmin.

Edellisessä käsittelyssä hallituspuolueet esittivät osittain järkeenkäypiä perusteluja lain voimaantulon lykkäämiselle, mutta kallistumme silti keskustassa ajattelemaan, että lykkääminen ei ole oikea ratkaisu vaan se heikentää elämänlaatua yhteiskuntamme heikoimmin puoltansa pitäviltä eli vammaisilta. Erityisesti autismi- ja neurokirjon lasten palveluiden saannista olemme keskustassa kantaneet huolta, emmekä ole vielä täysin vakuuttuneita, tuleeko luvattu Kelan kuntoutuskorvaus kohdentumaan todella juuri tälle ryhmälle. Haluaisinkin kuulla ministeriltä, miten voidaan varmistaa, että luvattu raha kohdistuu autismi- ja neurokirjon lapsille ja nuorille.

Vammaislain voimaantulon lykkääminen on poikkeuksellinen asia. Useampi kuultava ilmaisi hämmästyksensä, miten ylipäättänsä eduskunnan hyväksymää ja presidentin vah-

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

vistama lakia muutetaan ennen kuin siitä on edes saatu käyttö- ja soveltamiskokemusta. Esitys onkin tuomittu edustuksellisen demokratian peruslogiikkaa heikentäväksi. Tämän tyyppistä toimintaa on harvoin, eivätkä perustelutkaan tässä tapauksessa ole kestäviä.

Lain voimaantulon lykkäämistä on perusteltu muun muassa sillä, että ikääntyneiden sisällyttäminen lain piiriin lisää räjähdysmäisesti asiakkaiden ja palveluihin oikeutettujen määrää. Kuitenkaan ei ole olemassa tilastoja tai tutkittua tietoa, että lain soveltaminen laajenis merkittävästi sosiaalihuollon piiriin kuuluiin asiakkaisiin. Ikääntymisrajaus on nykyisessä vammaispalvelulaissa vain henkilökohtaisen avun osalta. Koska jatkossakin vammaispalvelulaki on erityislaki suhteessa sosiaalihuoltolakiin ja vammaispalvelulain soveltamisen edellytyksenä on vammaisen henkilön tiukan määritelmän täyttäminen sekä palvelukohtaiset myöntämisedellytykset, on epätodennäköistä, että ikääntymisrajauksen poistaminen laista nostaisi kustannuksia niin merkittävästi, että olisi perusteltua lykätä lain voimaantuloa sen sisällön muuttamiseksi.

On myös pakko paheksua sitä, että vammaispalvelulain lykkäämistä perustellaan aika ujoستهlemattomasti säästösyillä. On ongelmallista, että etukäteen asetetaan budjettirajoitteita perus- ja ihmisoikeutena turvatuille ja haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille välttämättömille palveluille. Ne ovat käyttäjilleen elintärkeitä, eivät luksusta, jota kaikki haluavat.

Kannatan edustaja Kempin tekemää hylkäysesitystä ja hyvää lausumaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Krista Kiuru.

15.39 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Olemme erityisen vaikeassa tilanteessa siksi, että käsillä on vammaispalvelulain lykkäämisen johdosta syntynyt metka tilanne. Viime hallituskauden aikana saatiin lopulta eduskunnassa hyväksyttyä vammaispalvelulaki. Sitä edeltävillä hallituskausilla, omien tietojeni mukaan ainakin vähintään kahdella kaudella, tätä samaa vammaispalvelulakia jo valmisteltiin, Sipilän hallituksen kaudella se tuotiin jo päivänvaloonkin. Kaiken tämän jälkeen viime hallituskaudella syntyi ainakin vuosikymmenen valmistelun perusteella vammaispalvelulaki, jota nyt lykätään.

Salissa on käyty kovasti keskustelua siitä, valmistellaanko asioita puutteellisin tiedoin ja oliko lainvalmistelu puutteellista. Kun tätä historiataustaa peilaa, niin alkaa miettiä, kuinka monta vuotta, lisävuotta, olisi vielä tarvittu. Tosiasia on se, että vammaispalvelulain sisällöstä ei olla samaa mieltä. Se oli ihme, että eduskunta yksimielisesti päätyi vammaispalvelulain hyväksymään, mutta kentällähän asiasta ei vallitse lainkaan samanlainen käsitys. Siksi sosiaali- ja terveysministeriö kirjelmöi hallitusohjelmaneuvoittelijoille, että tätä lakia ei pitäisi avata. Se on aika iso viesti siitä, että olisi pitänyt, jos hallitus haluaisi poliittisesti valmistelua avata, jättää tämä laki tulemaan voimaan 1.10. ja jatkaa niissä kohdissa valmistelua ja tuoda uusia ehdotuksia eduskunnalle käsiteltäväksi sitten, kun ne aikanaan valmistuisivat.

Oma huoleni on tämä toimeenpano, ja toivon todella, että me emme jätä ministeri Juusoa tässä yksin. Itse olen ollut tällä hankalalla paikalla, ja epäilen jo nyt, kun katsotaan tätä aikataulua, että tämä ei tule onnistumaan. Hyvät kansanedustajat, me olemme ajamassa nyt siihen tilanteeseen, että tosiasia tässä lainvalmistelussa, jota kritisoidaan aikaisemmalta ajalta liian heikoksi ja liian lyhyeksi ja liian pintapuoliseksi — tämän vuosien valmistelun johdosta siis esiintyy vieläkin kritiikkiä — me olemme nyt tilanteessa, jossa me esitämme, että uusi laki astuisi voimaan 1.1.2025, vaikka esitämme, että tämä toimeenpano, joka oli

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

muistaakseni noin seitsemän kuukautta, oli hyvinvointialueille jo nyt liian lyhyt. Eihän tästä millään tule edes sitä toimeenpanoaikaa, mitä nyt täällä salissa ollaan kritisoitu. Siis Juuson porukoidenhan pitää laittaa kauhea draivi päälle ja valmistella tämä syksyllä, jos yritetään ehtiä samaan, josta nyt tässä salissa ollaan esitetty kritiikkiä. Tämä toimeenpano tällaisenaan ei tule onnistumaan. Ja minä olen huolissani siitä, minkälaiseen tilanteeseen me ajetaan tämä Suomi avaamalla tämä valmistelu kaikilta osin.

Arvoisa puhemies! Mennään sitten yksityiskohtiin. Sitä ei voi ymmärtää, miksi ei käyty keskustelua siitä, että olisi jätetty näissä erityisen sensitiivisissä kysymyksissä muutama pykälä, joita ei olisi lykätty.

Yksi liittyy tähän lasten oikeuksien kokonaisuuteen. YK:n lapsen oikeuksien komitea evästi syksyllä Suomea — ei muutoin vain vammaisten asioissa, vaan ylipäätään lasten ja nuorten asioissa — ja vammaisten lasten osalta evästettiin, että nämä palvelut pitää saada kuntoon. Nyt nimenomaan nepsy-kirjoa sairastavien lasten ja nuorten osalta tulee todella isoja parannuksia 1.10. Totta kai tulee parannuksia, kun laki on vuodelta 87 ja toimeenpano vuodesta 88. On selvää, että lapset tarvitsevat tänä päivänä erilaista vammaispalvelulakia. Nyt nämä tähän kokonaisuuteen liittyvät uudet oikeudet eivät tule voimaan, vaan ne viivästyvät. Kun kukaan ei ole edes vastustanut, että näitä oikeuksia laitettaisiin voimaan saman tien, niin minusta ei ole fiksua, että näitä ei saada voimaan. Sen takia me yritimme oppositiossa tarjota vaihtoehdon ja ottaa nämä lasten ja nuorten pykälät erikseen ja kysyä, eikö voitaisi säätää näitä heti voimaan. Eduskunnan tehtävä ei ole tehdä pykäläehdotuksia, se on ministeriön tehtävä, mutta kun perusteet olivat ne, että tätä ei millään saa tästä kokonaisuudesta erotettua, niin tässä uusimmassa vastineessa, joka sosiaali- ja terveysministeriöstä saatiin, ne pykälät kyllä sieltä pystyttiin erottamaan. Siksi tämä ei kestä, hyvät edustajat, kriittisempää tarkastelua.

Toinen yhtäläinen hankaluus on siinä, että jos tätä lakia sitten todella haluttaisiinkin lykätä, miksi ihmeessä henkilökohtaisen avun näkökulmasta pitää tuupata sitäkin pykälistöä eteenpäin. Me olemme saaneet ensi kertaa todella kovan ihmisoikeusrikkomustuomion tästä asiasta, ja meidän olisi pitänyt säätää nämä voimaan. Sen takia erotimme myöskin siitä henkilökohtaisesta avusta tämän pykälistön, ja lähtökohtana oli se, että henkilökohtaista apua saisi samalla tavalla kuin 1.10. säädettävässä laissa, mutta nyt tämä 1.10. säädettävä lakikokonaisuus henkilökohtaisen avun näkökulmasta ei ole tulossa sellaisenaan voimaan. Tämä olisi pitänyt ehdottomasti pystyä tästä erottamaan.

Koska hallitus kuitenkin aloitti jo kesällä, tässä olisi ollut aikaa käydä nämä kaikkein sensitiivisimmät kulmat läpi. Olisi auttanut tätä käsittelyä, jos näin olisi tehty. Mutta me teimme sen, minkä pystyimme yhdessä yössä. Aikataulu liikkui sen verran nopeasti, että ei ollut vaihtoehtoja, oli pakko saada nämä pykälät erotettua, ja on selvää, että terminologisesti koko siinä lainsäädännössä olisi pitänyt tehdä vielä fiksauksia. Mutta siinä on esimerkki, että kyllä, jos on tahtoa, nämä oltaisiin voitu erottaa.

Arvoisa puhemies! Haluan sitten muutaman asian sanoa vielä tästä rahoituskehyksestä. Nämä lain perustelut ovat erikoiset. Minä olisin tässä hyvin varovainen. Minusta ministeriö on tässä hyvin todennut, että soveltamisalaa tarkistetaan, mutta lain perusteluissa kyllä viljellään erilaista retoriikkaa. Esimerkiksi todetaan, että hallitusohjelman mukaan uudistuksen vuosittainen kustannus nykytilanteeseen verrattuna saa olla 100 miljoonaa. Tästä rahoitusperiaatteesta: Rahoitusperiaate ei ole sellainen, että subjektiivisista oikeuksista päätetään etukäteen, kuinka paljon ne voivat maksaa. Kyllä ensin päätetään subjektiivisten oikeuksien taso, ja sen jälkeen ne rahoitetaan. Ja joka vuosi varmistetaan rahoitusperiaat-

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

teella, että rahoitusta on riittävästi perusoikeudellisten oikeuksien toteutumiseen. Ja tämä tässä närästää, ei ole fiksum lainkäyttöä tällainen.

Toinen on sitten se, että jos soveltamisalaa [Puhemies koputtaa] halutaankin tarkastaa, silloin olisi ollut helppoa todeta, että pykälät ovat siltä osin kiinni, että palveluiden valikoimaan ei puututa. Nyt tämä ikärajausasia kummittelee täällä jatkuvasti rivien välissä, ja osa käyttää sitä häikäilemättömästi tässä salikeskustelussakin. Ja sitä ihmettelen, koska PeV teki aivan selkeän linjauksen, jossa todettiin, että se on säätämisyjärjestyskysymys. [Puhemies koputtaa] Meidän täytyisi myöskin kunnioittaa tämän talon instituutioita ja näitä aikaisempia linjauksia ja lopettaa tällainen. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

15.47 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Käsittelemme vammaispalvelulain voimaantumalon lykkäämistä, jolle on hyvät perusteet. Tätä lykkäystä ei tehdä säästöjen takia. Tämä ei ole säästölaki, vaikka täällä oppositio yrittää antaa sellaista kuvaa — tämä ei ole säästölaki. Tätä ei ole tehty sitä varten, että säästettäisiin vammaisilta. Tämä esitys lykkäämisestä on tehty sen takia, että me haluamme turvata vammaisten oikeudet niihin palveluihin, joihin heillä on oikeus.

Erityislaista ei saa tulla yleislakia, sillä silloin se ei turvaa vammaisten oikeuksia, ja nyt viime keväänä hyväksytty vammaispalvelulaki olisi tullut yleislaiksi. Minkä takia yleislaiksi? Sen takia, että se on liian epätarkkarajainen ja liian epäselvä. [Ilmari Nurmisen välihuuto] Sitä lakia on tarkennettava ja kirjoitettava täsmällisemmin, tarkkarajaisemmin, keeneen se kohdistuu, jotta myös työntekijät hyvinvointialueilla eri puolilla Suomea pystyvät sitä tulkitsemaan. On huonoa lainsäädäntöä, jos laitetaan ulos sellainen laki, jossa on tulkintaepäselvyyksiä. Se asettaa ihmiset eri puolilla Suomea eriarvoiseen asemaan, ja niin ei pidä olla.

Vammaispalvelulaki on tärkeää saada. Se pitää huolellisesti valmistella, ja meillä on nyt tässä hyvä pohja olemassa, ja varmasti sitä hyödynnetään ministeriössä. Tätä on vuosia jo valmisteltu, ja vammaisilla on oikeus saada hyvä laki, semmoinen, mikä sitten kestää myöskin aikaa ja millä perusteet ovat riittävät. Se on tehtävä kiireellisesti, ja näin on hallitusohjelmassakin sanottu, että se valmistellaan kiireellisesti mutta huolellisesti. Haluan painottaa: kukaan ei jää heitteille. Minusta on vastuutonta täällä heittää ilmaan sellaista, että joku ei saisi hoitoa ja hoivaa, joka hänelle kuuluu. Meillä on tällä hetkellä vammaispalvelulaki voimassa, ja sen perusteella vammaiset saavat palvelunsa.

Koska tämä lykkäty esitys olisi laajentanut palveluja koskemaan neuropsykologisesti oireilevia lapsia, niin sen takia hallitus on tehnyt hallitusohjelmaan kirjauksen, että vuoden 23 syksyllä käynnistetään määräaikainen ohjelma, jossa panostetaan lasten ja nuorten neuropsykologisten häiriöiden kuntoutukseen ja kuntoutuspalveluihin Kelan harkinnanvaraisen kuntoutuksen kautta. Kaikista pidetään huolta. Kaikki vammaiset saavat kyllä palvelunsa. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä vasemmalta]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Otetaan tässä välissä pieni debatti, kun ilmiselvästi on tarve käydä myös vastauspuheenvuorojen kautta tätä keskustelua. — Nyt avaan painikkeen ja pyydän teitä pyytämään vastauspuheenvuoroja. — Ja edustaja Li Andersson aloittaa.

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

15.50 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Laihon ja muiden hallituspuolueiden edustajien perustelut olisivat edes hieman uskottavampia, jos hallituspuolueiden edustajat eivät olisi itse olleet yksimielisesti hyväksymässä vammais-palvelulakia viime keväänä. Kaikki nämä perustelut, mihin te viittaatte tässä: miksi te ette tuoneet näitä huolia esille silloin tämän lain käsittelyn yhteydessä? Mikä on muuttunut viime kevääseen nähden? Se, mikä on muuttunut, on hallituksen kokoonpano, ja on aivan päivänselvää, että tätä lykkäystä tehdään kustannussäästöjen takia. Se käy ilmi niin hallitus-ohjelmasta kuin tämän lakiehdotuksen perusteluista, joissa on hyvin selvästi tuotu esille, että tätä soveltamisalaa lähdetään rajoittamaan niin, että kustannusten nousu saa olla korkeintaan 100 miljoonaa. Minä kyllä ihmettelen sitä, miten hallituspuolueen edustajat täällä kieltävät tämän tosiasian, vaikka se käy ilmi lakiehdotuksen perusteluteksteistä hyvin selvästi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskinen.

15.52 **Johannes Koskinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Laiho kertoi, että hallitusohjelmassa on valmistauduttu käynnistämään vammaisten lasten asemaa kohentavat uudistukset. Meillä tässä nyt lykättävässä esityksessä olivat sisällä ja ovat sisällä uudistukset, jotka täyttävät paremmin esimerkiksi YK:n lasten oikeuksien komitean huomautukset. Ne olisivat olleet säädettävissä perustuslakivaliokunnan esittämällä tavalla pikaisesti voimaan, vaikka sitten näiden ikääntyneiden ihmisten palvelujärjestelmien kehittämiseksi ehkä eduskunnan enemmistö haluaa siirtää koko lain uudistamista, mutta olisi ollut tärkeätä, että näitä kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia vammaisia lapsia ja nuoria koskevat kohdat saataisiin mahdollisimman pikaisesti voimaan. Niihin nyt vieläkin ehdittäisiin tekemään ne korjaukset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

15.53 **Pia Sillanpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on puhuttu, että hyvinvointialueilla ei ole riittävästi aikaa toimeenpanemiseen. Nythän lakia ei kokonaan kirjoiteta uusiksi, ja hyvinvointialueet ovat valmistautuneet tämän lain voimaantuloon jo tälle syksylle, [Aki Lindén: Niin on!] niin että eiväthän he lähde täysin nollasta toimeenpanemaan tätä sitten 1.1. [Krista Kiurun välihuuto] Minun mielestäni aikaa varmasti on aivan hyvin, ja tämä lisäaika tekee vaan pelkästään hyvää, että vammaiset saavat sitten ne palvelut, mitkä heille kuuluvat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

15.53 **Ilmari Nurminen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin itseäni häiritsee tämä yleislakikeskustelu. Me olimme samassa valiokunnassa myös reilu puoli vuotta sitten, ja me käsitelimme tämän hyvin pitkän asiantuntijakuulemisen kanssa. Tämä oli kaksi kertaa perustuslakivaliokunnassa. Myöskään nyt sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa, jossa tätä siirtoa käsiteltiin, eivät asiantuntijat tuoneet tätä yleislakinäkökulmaa. Kysyisin, mihin asiantuntijoihin te viittaatte, koska olen tulkinnut niin, että yleensä täällä puhutaan asiantuntijatiedon pohjalta eikä mututuntumalla.

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

No, sitten mitä tulee näihin heitteille jääviin ja väliinputoajiin, on totta, että jos nykyinen vammaislainsäädäntö on 80-luvulta, niin siellä on väliinputoajia. Näiden erityislasten, nepsy- ja autismikirjon ja myös kehitysvammaisten osalta tähän on tulossa parannuksia, ja heidän osalta tämä laki heikentää heidän palveluitaan, kun se lykätään tulevaisuuteen.

Sitten tämä rahoitus on mielenkiintoinen, koska te koko ajan sanotte, että ei ole rahaa riittävästi varattu. Mutta kun te leikkaatte ja teillä jossain tulevaisuudessa on rahaa, niin miksi te ette nyt allokoit sitä rahaa sitten tänne? [Puhemies koputtaa] Ihan mielenkiinnolla odotan kyllä tätä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mattila.

15.55 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Keskustan valiokuntaryhmä — ja kuulostaa siltä, että koko sali — kantaa huolta autismin ja neurokirjon lapsista ja niistä palveluista, joita vaille he jäävät, kun tämä laki ei aikanaan tule voimaan.

Oikeastaan nyt toistaisin sen kysymykseni, minkä tuolta puhujakorokkeelta esitin ministerille: Miten me voidaan olla varmoja siitä, että tämä Kela-korvaus, jonka hallitus nyt on laittamassa jalalle, ihan varmasti sitten kohdistuu näille lapsille ja nuorille niin kuin näissä hyvissä aikomuksissa on tarkoituksena?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tanus.

15.55 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vammaiset ihmiset tarvitsevat ja ansaitsevat vammaispalvelulain — nimenomaan lain, jossa resurssit ja riittävät resurssit varataan heille, eli erityislain.

Niin kuin on tullut monissa puheenvuoroissa esille, kun hallitusneuvottelujen aikana ruvettiin tarkemmin katsomaan ja nimenomaan ministeriön puolelta tarkemmin katsomaan, mikä on soveltamisala, paljonko tähän todellisuudessa tarvittaisiin rahaa, jotta voitaisiin kaikki kustannukset kattaa, niin silloin tulikin paljon kysymysmerkkejä. Te hyvin tiedätte, että valiokunnissa tehtiin muutoksia hyvin kiireellä aivan viime kauden lopulla, siihen varattiin rahoja, mutta ne varatut rahat, ne rahalisäykset, olivat aivan liian pieniä. [Li Anderssonin välihuuto] Valtiovarainministeriössä nostettiin paljon suurempia summia, [Krista Kiuru: Ai valtiovarainministeriö hoitaa sosiaali- ja terveydenhuoltoa!] ja tuli esille, että ilmeisesti nekään eivät riittäisi, ellei tätä soveltamisalaa selvennettäisi. Ja tässä on nimenomaan kyse siitä, että tämä laki pysyy erityislakina [Puhemies koputtaa] ja ne palvelut ja resurssit ohjautuvat heille, keille se on tarpeen, eli vammaisille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

15.57 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lapsiasiavaltuutettu totesi omassa lausunnossaan, että pitää yleisellä tasolla huolestuttavana, että tunnistetuista ja merkittävistäkin vaikutusarviointien puutteista tai ristiriitaisuuksista huolimatta lakiehdotukset etenevät jopa lain hyväksymiseen saakka. No huomenna tämä nähdään, osoitammeko me vammaispalvelulain osalta tämän todeksi. Olen itse tästä huolissani. Valiokunnan käsittelyssä kävimme keskustelua siitä, voisiko koko valiokunta tukea lausumaa, jota tänään täällä salissakin on ehdotettu. Nimittäin edustaja Nurminen ehdotti valiokunnalle,

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

että ”eduskunta edellyttää, että sosiaali- ja terveysministeriö selvittää uuden vammaispalvelulain lapsia koskevan sääntelyn voimaantulon mahdollista aikaistamista ennen 1.1.2025 ja antaa tarvittavat säädösmuutokset mahdollisimman pian eduskunnan käsiteltäväksi”. Ja kuten pöytäkirja kertoo, ikävä kyllä emme saaneet tähän enemmistön tukea. Tänäkin täällä keskusteltiin siitä — kuten tässä edessäni [Puhemies koputtaa] Johannes Koskinen siitä sanoi — että PeV nimenomaan edellytti sitä, että tämä lapsia koskeva kokonaisuus olisi heti tullut voimaan. [Puhemies koputtaa] Miksi näin?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

15.58 Anne Rintamäki ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On syytä huomioda, että lausuntokierroksella lain voimaantulon lykkäämistä kannattivat muun muassa lähes kaikki hyvinvointialueet, valtiovarainministeriö, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto eli Valvira, Ihmisoikeuskeskus, THL, Hyvinvointiala HALI ry sekä osa vammaisjärjestöistä, kuten Invalidiliitto ja Näkövammaisten liitto. Eikö tämänkin pitäisi jo kertoa, että lykkäämiselle löytyy painavat perusteet? Vai onko tässä menossa oppositiopolitiikka, elikkä kaikesta vain vängätään nyt vastaan? Lain voimaantuloa on suomeksi sanottuna sanottuna lykättävä, koska aiempi hallitus hutilo i sen valmistelussa. Se tullaan nyt korjaamaan, emmekä säästä vammaisten kustannuksella. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

15.59 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen taholta äsken juuri sanottiin, että edellinen hallitus hutilo i tässä, mutta toinen hallituksen edustaja sanoi, että se olikin eduskunta, joka hutilo i, kun se teki sinne niitä lisäyksiä sillä viimeisellä viikolla, niin että kuka tässä nyt oikeasti on sitten hutilo i n ut?

Mutta tämä nyt ei ollut tämän arvokkaan minuuttini pääaihe, vaan halusin todeta tässä, että hallituksen taholta ette ole pystyneet kertomaan lukuisista pyynnöistäni huolimatta yhtään ainoata esimerkkiä, jotka kertoisivat siitä, että tämä on yleislaki eikä ole itse asiassa vammaispalvelulaki. Olen esittänyt vastakysymyksen. Kun meidän vammaispalvelun kokonaisuudet Suomessa nyt ovat noin 800 miljoonaa euroa ja jos siihen lisätään 100 miljoonaa tai 136 miljoonaa, niin niiden ero on 36 miljoonaa vähän yli 900:sta. Jokainen ymmärtää, että ei sellainen ero ole yleislain ja erityislain välinen ero. Tuo yleislakiin viittaaminen on pelkkä veruke. Todellisuudessa tässä on säästöä kysymys, kuten tulen myöhemmin varsinaisessa puheenvuorossani osoittamaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Meriluoto.

16.00 Laura Meriluoto vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Täällä on toistettu, että kukaan ei jää nyt heitteille, kun tätä vammaispalvelulakia lykätään, mutta tosiasiahan on se, että tämä voimassa oleva laki ei täysin täytä perustuslain tai YK:n vammaisso pimuksen ehtoja. Eli meillä toisin sanoen hallitus päättää jatkaa tilannetta, jossa ri kootaan ihmisoikeuksia, ja se olisi kyllä voinut valita toisinkin.

Nyt meillä vähintäänkin tämän reilun vuoden ajan tulee olemaan ihmisryhmiä, jotka edelleen jäävät sinne palveluitten väliinputo ajiksi, esimerkiksi neurovähemmistöön kuuluvat lapset ja nuoret. Tämä uusi vammaispalvelulaki olisi nyt 1.10. voimaan tullessaan pa-

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

rantanut tätä tilannetta huomattavasti, ja on ihan arvovalinta nyt siirtää sitä lakia jonnekin tulevaisuuteen ja jättää nämä ihmiset epävarmuuteen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Joona Räsänen.

16.01 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän tosiasiaassa valitettavin asia tässä on se, että ei hallituksen puolelta edes yritetty sitä, että varsinkin nämä lapsiin ja nuoriin liittyvät pykälät oltaisiin voitu kuitenkin saattaa voimaan jo aiemmassa vaiheessa. Tämähän on se suurin syy sille, minkä takia tässä nyt niin sanotusti kierätte kuuman puurolautasen ympärillä ettekä voi sitä sanoa, että tämähän olisi ollut ihan mahdollista, mutta tässä valitettavasti ei nyt aitoa tahtoa ollut. Se on kyllä suuri sääli, koska varsinkin monet lapset ja nuoret varmasti odottivat, että kun eduskunta yksimielisesti tämän lainsäädännön keväällä on hyväksynyt, heidän palvelunsa tulevat sitä kautta parantumaan. Nyt sitten vedetäänkin matto heidän jalkojensa alta juuri tämän lainsäädännön voimaantumisen kynnyksellä. Ja edelleen palaan siihen, että jos tällaista aitoa yritystä olisi ollut, voisin väittää, että tämänkin lainsäädäntökokonaisuuden käsittely olisi ollut vähän toisenlaista, ainakin ilmapiiriltään, kuin mitä se nyt on ollut.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

16.02 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vammaispalvelulain lykkäämisessä ei ole kyse säästöistä, niin kuin on monta kertaa nostettu esiin. Edellinen hallitus oli varannut siihen alkujaaankin aivan liian vähäisen rahamäärän.

Asiantuntija-arviot ovat tuoneet esille nimenomaan tämän soveltamisalan ongelmat ja myös sen, että kyseessä on yleislakityyppinen, ja silloin tämä erityislakiluonne sieltä häviää.

Ihmettelen myöskin näitä perustuslaki- ja ihmisoikeuskysymyksiä, mitä tässä on nostettu esille. Meillä tämä Ihmisoikeuskeskus, niin kuin täällä edustaja Rintamäki nosti esille, puoltaa tämän siirtoa nimenomaan sen takia, että me voidaan varmistaa vammaisten ihmisoikeudet ja oikeudet niihin palveluihin. Myös Valvira, THL ja useimmat hyvinvointialueet ovat puoltaneet tämän siirtoa.

Kyllä tällä erittäin vahvat perusteet on, ja kyse ei ole säästöistä vaan vammaisten oikeuksista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson.

16.03 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä kerran tässä hallituspuolueiden edustajat sanovat, että tähän on varattu liian vähän rahaa. Mutta nyt te vähennätte sitä rahasummaa, mikä näihin palveluihin varataan. Siksi tässä on kyse toimenpiteestä, mikä tehdään säästösyistä. Te vähennätte uuden vammaispalvelulain toteuttamiseen varatun rahoituksen määrää. Näin tässä tulee käymään. Te rajaatte sen korkeintaan saamaan miljoonaan.

Haluaisin myöskin kuulla ministerin arviota siitä, kun tässä todettiin, että tämä lykkäminen helpottaa hyvinvointialueiden valmistautumista tämän uuden vammaispalvelulain tuloon. Me emme nyt tiedä ollenkaan, miten soveltamisalaa tullaan rajaamaan. Minä en ole kuullut yhtäkään puheenvuoroa hallituksen suunnalta siitä, mitä tässä ollaan tekemässä,

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

millä tavalla kavennetaan sitä joukkoa, joka on oikeutettu vammaispalvelulain palveluihin. Mihin hyvinvointialueet voivat varautua tässä, kun ne odottavat tätä uutta vammaispalvelulakia, kun kukaan ei tiedä, minkä tyyppistä soveltamisalan rajausta te suunnittelette? Olisiko mahdollista tähän saada vastauksia tänään? [Puhemies: Minuutti!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tähän debattiin ovat pyytäneet puheenvuoron vielä edustajat Suhonen, Peltonen ja Reijonen. Elikkä otetaan nämä puheenvuorot ja sitten Suhosen puheenvuoron aikana pyydetty puheenvuorot ja sen jälkeen ministerin puheenvuoro, jos ministeri haluaa vastata, kun tässä on esitetty lukuisia kysymyksiä, ja sitten mennään puhujalistaan. — Elikkä edustaja Suhonen.

16.05 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä kohtaa haluan tuoda tietoon tähän keskusteluun vahvan asiantuntijajärjestön kannanoton. Kehitysvammaisten Tukiliitto vastustaa lain avaamista ja vammaispalvelulain lykkäämistä seuraavista syistä: Vammaisten ihmisten perusoikeuksien toteutumista ei saa säästöillä heikentää. Hallituksen tavoitteena on saada lain voimaantuloa lykkäämällä ja uudelleenvalmistelulla 36 miljoonan euron säästöt. Suomi on sitoutunut noudattamaan YK:n vammaissopimusta. Keväällä eduskunnassa hyväksytty laki valmisteltiin huolellisesti täyttämään sopimuksen vaatimuksia. Lain avaaminen siirtää vammaissopimuksen käytännön toteutumista Suomessa. Lain voimaantulon lykkääminen ja sen palauttaminen valmistelu-
pöydälle aiheuttavat jo nyt hämmennystä ja huolta. Lisäksi ne vaatisivat monilta viranomaistoimijoilta ja vammaisjärjestöiltä resursseja, joita ei alalla muutenkaan ole tarpeeksi.

Lain soveltamisala tulee säilyttää sellaisena, että vammaisia henkilöitä ei jää väliinpuotoajiksi palvelujärjestelmässä ja erilaiset toimintarajoitteet huomioidaan nykyistä paremmin. Esimerkiksi autismi- ja neurokirjon lasten ja nuorten jääminen vammaispalvelujen ulkopuolelle ei tuo hallituksen sote-palveluista tavoittelemia säästöjä vaan tulee päinvastoin sekä rahalla että inhimillisesti mitattuna kalliiksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Sitten edustaja Peltonen.

16.06 Eemeli Peltonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tilanne taitaa olla lähes ennennäkemätön, kun juuri hyväksytty lakiuudistus tällä tavalla lykätään uuden hallituksen ja eduskunnan aloitteesta uudella vaalikaudella. Muistutin tämän hallituksen esityksen lähetekeskustelussa siitä, että Suomessa on ollut erittäin pitkä perinne siinä, että uuden eduskunnan ja hallituksen toimesta jatketaan yhteiskunnan rakentamista siitä, mihin edellinen eduskunta työnsä päätti. Nyt haluan toistaa tämän huoleni liittyen hallituksen toimintatapaan tämän vammaispalvelulain asian hoidossa. Muuttuuko lakien säätäminen jatkossa vaalikauden vaihtuessa tällaiseen Amerikan-malliin, jossa uusi hallinto ensi töikseen alkaa siirtää, vesittää edellisen hallinnon aikaansaannoksia — jopa niitä asioita, jotka on tässä salissa yksimielisesti juuri hyväksytty? Tämän kehityksen seurauksena lain säätämisestä tulee poukkoilevaa ja vaikeasti ennakoitavaa etenkin heille, joita koskettavat ne lait, joita me tässä talossa säädämme. Nythän on käymässä juuri niin, [Puhemies koputtaa] että vammaiset henkilöt ja heidän läheisensä jäävät tässä epävarmuuteen lain siirtyessä vuosilla eteenpäin. [Aki Lindén: Ja hoitotakuu ja hoitajapula!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

16.08 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä lainvalmistelu on sellaista, että tehdään kunnolla ja huolellisesti, ja jos käy ilmi, että jotain asiaa ei ole tehty kunnolla ja huolellisesti, ja käy ilmi, että siellä on jotain korjattavaa, niin kyllä se kannattaa silloin korjata, kun on sen aika. Vammaisista pidetään huolta, ja on tarkoitus, että tämä laki kohdistetaan nimenomaan vammaisille. Sen takia tämä siirto on nyt tarpeen, eli mikä tämä voidaan tehdä nyt kunnolla ja huolella.

Missään nimessä tämä ei ole säästölaki. Tällä ei haeta säästöjä, vaan haetaan sitä, että asiat hoituvat kunnolla. On tosi valitettavaa, että vähän pelotellaan ja nostetaan esille sellaisia asioita, mitkä eivät pidä paikkaansa. Tämä ei todellakaan ole säästölaki. Siellä lykkäämistä on puoltaneet muun muassa Valvira, se on tullut tässä monasti jo ilmi, monet hyvinvointialueet, THL, HALI ja niin edelleen. Ja kyllä myös niillä on painava sana sanottavana. Ehdottomasti hallitus ja koko eduskunta haluaa pitää huolta vammaisista. Mutta on tärkeätä, että laki myös valmistellaan kunnolla ja huolella. Silloin ei tule niitä virheitä. Ja nyt tässä tapauksessa on tärkeää, että se valmistellaan ihan [Puhemies koputtaa] kunnolla keskittyen niihin vammaisiin tarkoituksenmukaisesti. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

16.09 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siitä myöhempien vuosien säästöstä voidaan tietysti täällä loputtomiin kinata, mutta sehän on aivan selvää, että nyt tulee 136 miljoonan euron säästö ensi vuodelta, joka olisi ollut se raha, mikä nyt on laaja-alaisesti arvioitu, että tämän lisäkustannukset olisivat olleet ensi vuonna. Se on siis se valtiovarainministeriön esittämä arvio.

On kunnianhimoista yrittää tässä yhdessä minuutissa käydä tämä koko rahoitus läpi, mutta kun viime kerralla, ensimmäisessä käsittelyssä, edustaja Laiho usein siteerasi siitä 23. maaliskuuta päivätyistä julkisen talouden kehysuunnitelmasta tiettyjä summia, niin jättitte siteeraamatta sen, miten se jatkuu. Se jatkuu näin: ”Vammaispalvelulain uudistuksesta aiheutuviin mahdollisiin lisäkustannuksiin varaudutaan lisäksi kehysvarauksella. Tältä osin toimeenpanoon kohdennettava määräraha on tarkoitus tarkentaa seuraavan hallituksen ensimmäisessä julkisen talouden suunnitelmassa ja vuoden 2024 talousarvioehdotuksessa.” Eli siellä ovat olleet ne vanhat rahat, ja tässä lukee, että sinne on ollut tarkoitus arvioida lisärahat. Ja te olette nyt itse, kuten edustaja Tanus tässä hetki sitten totesi, hallitusohjelmakeskusteluissa mennyt paniikkiin, [Puhemies koputtaa] kun teille on tultu kertomaan, että tästä on jopa miljardin lisäkulut. Lasse Lehtonen totesi minun kanssani keskustellessaan [Puhemies: Minuutti!] 30. maaliskuuta Alma Median tilaisuudessa, että miljardi tulee lisää. Tämä on se tilanne, [Puhemies: Minuutti on kulunut!] että te haluatte säästää tässä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

16.10 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minäkin epäilen, että taustalla olivat, kuten täällä Sari Tanus jo aikaisemmin totesi, valtiovarainministeriön vakuuttavat lausunnot siitä, että pieleen menee. Se on ihmeellistä, koska sosiaali- ja terveysministeriö evästää hallitusohjelmaneuvoittelijoita omalla hallintoalallaan. Joten yllätyksenä tämä tulee, että valtiovarainministeriön pitkä koura osuu myös tälle sosiaali- ja terveydenhuollon sisältöpuolelle.

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

Tässähän oli laaja työryhmä, joka pohti sitä, mitä esimerkiksi ikääntymisrajaus maksaa. Ajatelkaa, että sillähän on pyyhitty pöytää. Kaikilla laajoilla asiantuntijatahoilla, jotka istuivat työryhmässä arvioimassa, mitä tämä maksaa, ei ollut mitään merkitystä, kun te tapasitte niin ylivoimaisia asiantuntijoita valtiovarainministeriöstä, jotka totesivat, että ensi vuonna säästetään. Se on juuri niin, että ensi vuonna säästetään, koska palvelutaso ei astu voimaan lainsäädännön tasolla. Täällä on turha väitellä siitä, säästääkö tämä lykkäys — se säästää. Ja nyt te olette valinneet, että vammaisten palveluista säästetään. Ja tässä se pihvi nyt on, ja sitä ei muuksi muuta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Juuso, kolme minuuttia.

16.11 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän edustajia jälleen hyvästä keskustelusta ja hyvistä kysymyksistä, ja yritän niistä muutamia tässä lyhyesti vastata.

Tässä edustaja Kiuru kertoi, että tätä vammaispalvelulakia on valmisteltu vuosikymmen ministeriössä. Se tuotiin eduskuntaan viime vuonna ja käsiteltiin vasta viime keväänä viimeisenä lakina ennen istuntokauden loppumista. Ymmärrän, että tällä hetkellä oppositiossa olevat edustajat ovat turhautuneita [Ilmari Nurmisen välihuuto] siihen muutokseen, mitä tämä hallitus nyt esittää, koska se vammaispalvelulaki tosiaankin silloin hyväksyttiin yksimielisenä.

Kuten tässä on muutamaan kertaan todettu, sen jälkeen on ilmennyt ongelmia ministeriössä. Kuten tiedätte, ainakin osa tietää, että lain valmistelu siellä ministeriössä on erittäin laajaa, erittäin tarkkaa, ja kun se tulee meille eduskuntaan, se on jo valmis. Se, että siihen lähdetään tekemään muutoksia, isoja muutoksia, olisi edellyttänyt tässä tapauksessa, että se olisi lähetetty ministeriöön uudestaan vaikutusarvioiden tekemiseksi. Sitä ei ehditty koskaan tekemään, vaan me kaikki hyväksyttiin se hyvässä uskossa, että kaikki on ok. No, näin ei ollut.

Hallituksen täytyy toimia vastuullisesti. Meidän täytyy tehdä ne vaikutusarviot, mitkä jäivät tekemättä viime keväänä ajanpuutteen vuoksi. Meidän täytyy tuoda sellainen esitys, missä on selkeästi sanottu, keneen sitä voidaan soveltaa, ketkä kuuluvat vammaispalvelulain asiakkaiksi ja ketkä kuuluvat vammaisetuuksien piiriin.

Olette kertoneet, että lykkääminen on ennennäkemätöntä ja se on poikkeuksellista. Kyllä, mutta ennennäkemättömiä olivat myöskin ne kaikki muutokset, mitä siihen alkuperäiseen lakiesitykseen tehtiin valiokuntakäsittelyn aikana. [Ilmari Nurminen: Mikä esimerkiksi?]

Mitä tulee tähän soveltamiseen ja siihen, miten sitä tulisi tarkentaa, siteeraan apulaisoikeusasiamiehen lausuntoa: ”Soveltamista selkeyttäisi, että määriteltäisiin selkeästi henkilöt, joihin lakia sovelletaan ja siitä erillään säädettäisiin toimintarajoitteen sekä vamman ja sairauden määritelmistä.”

Tässä ei olla jättämässä vammaisia tyhjän päälle. Heillä on kaikki samat palvelut käytössään, mitä on ollut tähänkin asti, ja nämä tulevat paranemaan, mutta meidän täytyy tarkentaa tätä soveltamisalaa, ja sen vuoksi laki siirtyy. Ne kulut, mitä ensi vuodelle oli arvioitu tulevan, totta kai säästyvät, koska lakia lykätään, mutta vuodesta 25 tälle on sitten varattuna mahdollisimman selkeä, oikeudenmukainen ja laskettu rahoitus, joka voidaan hyvinvointialueelle yleiskatteellisenä allokoida, jotta he pystyvät selviytymään tästä palvelusta.

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

Taas minä ylitän aikani. — Mutta kiitos, rouva puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

16.15 Pia Sillanpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä olevasta vammaispalvelulain voimaantulon siirrosta yritetään opposition toimesta maalata tilannetta, jossa vammaisten palvelut päättyisivät tämän kuun lopussa ja että vammaispalveluihin kohdentuisi säästötoimi — nämähän eivät pidä paikkansa. Vammaisten palveluista huolehditaan uuden lain voimaantuloon asti itse asiassa vielä paremmin kuin nyt, sillä syksyllä 2023 käynnistetään määräaikainen ohjelma, jossa panostetaan lasten ja nuorten neuropsykologisten häiriöiden kuntoutukseen ja kuntoutuspalveluihin Kelan harkinnanvaraisen kuntoutuksen kautta. Ohjelmaan käytetään 20 miljoonaa euroa vuodessa, kunnes uusi vammaispalvelulaki on saatu voimaan. Hallitus haluaa ehdottomasti pitää huolta näistä lapsista ja nuorista.

Tässä salissa on moneen kertaan toistettu, että vammaispalveluja koskevan lainsäädännön uudistaminen on kokonaisuus. Samaa toteaa sosiaali- ja terveysvaliokunnan sosiaali- ja terveysministeriöltä saama selvitys, jonka mukaan ei ole tarkoituksenmukaista lähteä erottamaan osaa säännöksistä tulevaksi voimaan ennen uuden lain soveltamisalan tarkentamista. Selvityksen mukaan uuteen vammaispalvelulakiin sisältyy useita yksinomaan lapsia koskevia säännöksiä, mutta lasten oikeuksia vahvistava sääntely kytkeytyy kiinteästi kokonaisuuteen eikä ole sellaisenaan erotettavissa tai siirrettävissä voimassa olevaan lainsäädäntöön. Lisäksi selvityksen mukaan uuden vammaispalvelulain lapsia koskevat säännökset ja nykyisin voimassa olevan lain säännökset eivät ole myöskään lähtökohtaisesti sovitettavissa yhteen.

Vammaispalvelulakia ja sen yksittäisiä säännöksiä tulee tarkentaa, jotta kaikki vammaiset pääsevät heille kuuluvien palveluiden piiriin. Lain uudistuksen yhteydessä on tärkeää, että siinä huomioidaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten — kuten autismi- ja neurokirjoon kuuluvien lasten — oikeudet palveluihin. Lisäksi hyvinvointialueille täytyy varmistaa riittävät resurssit laadukkaiden palveluiden tuottamiseksi. Nämä kaikki toimet tapahtuvat parhaiten siirtämällä vammaispalvelulain voimaantuloa. Näin voimme tehdä tarvittavat muutokset uuteen lakiin huolellisesti ja kokonaisvaltaisesti siten, että varmistamme jokaiselle vammaiselle laadukkaat palvelut.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

16.18 Anne Rintamäki ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä vammaispalvelulain voimaantulon lykkäämiseksi on kohtia, jotka ovat ilmeisesti salin vasemmalta laidalta jääneet lukematta tai ymmärretään tahallisesti väärin. Ajattellaan esimerkiksi lauseita: ”Vammaispalvelut järjestetään voimassa olevien vammaispalvelulain ja kehitysvammalain perusteella, kunnes hyväksytty vammaispalvelulaki tulee voimaan. Voimaantulon lykkäämisen ajan voimassa oleva vammaispalvelulainsäädäntö säilyy edelleen samana, eli vammaisten henkilöiden oikeuksia toteuttavat ja turvaavat nykyiset palvelut säilyvät samoina.” Kuinka edellä mainituista lauseista voidaan tulkita vammaisten henkilöiden jäävän heitteille tai palveluita vaille, mikäli voimaantuloa siirretään? [Aki Lindén: Ei kukaan ole niin tulkinnutkaan!]

Vammaispalvelulain voimaantulon lykkäämisen aikana hyvinvointialueilla ja viranomaisissa pystytään kuitenkin valmistautumaan paremmin uuden lainsäädännön toimeen-

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

panoon. Lykkäämisen ajan kyetään valmistelevaan aiemmin mainittujen tavoitteiden mukaista lainsäädäntöä, joka tulisi hyväksytyn lainsäädännön kanssa samanaikaisesti voimaan. Salissa on moitittu monenlaisin sanakääntein vammaispalvelulain voimaantulon siirtämistä kertomalla väliinpuotoajista. Uusi vammaispalvelulaki kuitenkin vahvistaa vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta. Lisäksi yksilöllisen tarpeen mukainen palvelukonaisuus sekä palveluiden toteuttamistapa paranevat uuden lain myötä, ja uudistuksen siirtyminen antaa vammaisille henkilöille ja heidän omaisilleen mahdollisuuden ennakoida tulevia lainsäädännön muutoksia. [Aki Lindénin välihuuto]

Nepsy-lapset ja -nuoret on tuotu puheissa esiin ja se, kuinka heidät huomioidaan jatkossa. Hallitusohjelmassa heidät on otettu huomioon siten, että nyt syksyllä käynnistetään määräaikainen ohjelma, jossa panostetaan lasten ja nuorten neuropsykologisten häiriöiden kuntoutukseen ja kuntoutuspalveluihin Kelan harkinnanvaraisen kuntoutuksen kautta, kunnes uusi vammaispalvelulaki on saatu voimaan. Tällä pystytään osaltaan korvaamaan sitä, että jo hyväksytyn vammaispalvelulain mukaisten lapsia koskevien säännösten voimaantulo siirtyy.

Arvoisa rouva puhemies! Tästä hallituksen esityksestä on järjestetty lausuntokierros, johon on saatu lausuntoja kaikkiaan 121 kappaletta. Voimaantulon siirtoa vastustavissa lausunnoissa oli yhteisenä huolena hallituksen tahto leikata vammaispalveluista eli tehdä säästöjä vammaisten ihmisten kustannuksella, kuten oppositio on tässäkin salissa tuonut useasti esiin. Kyse ei kuitenkaan ole säästöistä tai leikkauksista vaan kiireellä nuijitusta laista, jonka valmistelu tarvitsee aikalisän. Erityisen tärkeää on arvioida huolellisesti esitettävien muutosten perus- ja ihmisoikeusvaikutukset sekä ennen kaikkea hyvinvointialueiden mahdollisuudet rahoittaa uudistus. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Minja Koskela.

16.22 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Minä en itse ollut täällä viime kauden lopussa, mutta sen verran olen tätä asiaa seurannut, että tiedän, että viime kauden lopussa vammaispalvelulaki hyväksyttiin yksimielisesti. Nyt se ollaan avaamassa, ja minä en pidä tätä mitenkään tavanomaisena asiana, kuten täällä salissa on esitetty. Sen sijaan kyse on siitä, että tämä laki avataan nyt säästösyistä, ja se asia ei muutu muuksi, vaikka kuinka yritettäisiin sanoa jotain muuta — tulen sen tässä puheessani vielä osoittamaan.

Arvoisa puhemies! Tämän viikon sunnuntai on lokakuun ensimmäinen päivä. Se on päivä, jona viime kaudella yksimielisesti hyväksytyn vammaispalvelulain piti tulla voimaan. Näin ei kuitenkaan tapahdu. Siitä käy kiittäminen Orpon hallitusta ja sen erittäin lyhytnäköistä säästötavoitetta, jonka maksavat vammaiset ihmiset ja heidän perheensä.

Uudelle vammaispalvelulaille on huutava tarve. Lakia on yritetty uudistaa viimeiset 20 vuotta, koska nykyinen laki ei kaikilta osin täytä perustuslain tai YK:n vammaissopimuksen edellytyksiä. Eduskunnan viime keväänä hyväksymä laki olisi korjannut tämän epäkohdan. Lisäksi se olisi varmistanut, että aiemman lain väliinpuotoajat, eli neurovähemmistöön kuuluvat lapset ja nuoret sekä heidän perheensä, saavat tarvitsemansa palvelut ja ansaitsemansa tuen. Hallituksen lykkäämispäätöksen johdosta nämä lapset, nuoret ja perheet joutuvat elämään vielä yli vuoden epätietoisuudessa vailla sitä tukea ja apua, joka heille ilman muuta kuuluisi.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tavoite on säästää vammaispalvelulain lykkäämisellä ja heikentämisellä 36 miljoonaa euroa. Samaan aikaan hallitus on päättänyt keventää solidaa-

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

risuusveroa nostamalla verovelvollisuuden alarajaa. Kun huomioidaan, että kyseinen rikkaille suunnattu veroale maksaa valtiolle noin 60 miljoonaa euroa, voidaan huomata, että hallitus tilkitsee rikkaita hyödyttävän veron aiheuttamaa valtion tulojen alenemaa leikkaamalla vammaisten ihmisten palveluista. [Eduskunnasta: Kommunismia!]

Valtiovarainministeri Riikka Purra painotti täällä salissa viime viikon kyselytunnilla toistamiseen, että 60 miljoonaa on valtion budjetissa suhteellisesti pieni summa. Purra sanoi muun muassa näin: ”Voitte ilossa suin katsella sitä hallitusohjelman verotaulukkoa sieltä lopusta ja verrata solidaarisuusveroa niihin muihin veroihin.”

Arvoisa puhemies! Ajattelin nyt toimia valtiovarainministeri Purran kehotuksen mukaan, mutta sen sijaan, että vertaisin solidaarisuusveroa muihin veroihin, vertaan sitä 36 miljoonan euron säästöön, jonka hallitus haluaa toteuttaa leikkaamalla vammaisten ihmisten palveluista. Kysynkin hallitukselta, miksi rikkaiden ihmisten veronkevennysten kohdalla 60 miljoonaa on summana pieni, mutta vammaisten ihmisten palveluissa puolet pienempi summa on välttämätön säästökohde. En varsinaisesti pidätä hengitystäni vastauksen saamiseksi, mutta ainakin tämä kysymys osoittaa, että vammaispalvelulain lykkäämisessä on kyse hallituksen arvovalinnasta. Säästöt haetaan jälleen kerran niiltä ihmisiltä, joiden arki on venytetty äärimmilleen eikä omien oikeuksien puolustamiseen sen vuoksi aina riittä resursseja.

Haluankin nyt sanoa niin selvästi kuin osaan: vammaispalvelulain lykkääminen on julma arvovalinta ja lyhytnäköinen säästökohde. En missään nimessä voi kannattaa lain lykkäämistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: — Edustaja Hiltunen.

16.26 Pia Hiltunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Uuden vammaispalvelulain voimaan saattaminen olisi ollut ensiarvoisen tärkeää pikimmiten. Kyse on ihmisoikeuksista ja siitä, että hallituksen esityksessä palveluiden tuottaminen tapahtuisi käytännössä vuoden 25 alkuun asti vanhentuneen, osittain puutteellisen lainsäädännön perusteella ihmisoikeuksia loukaten. Nykyinen vammaispalvelulainsäädäntö ei myöskään vastaa perustuslain, lapsen oikeuksien komitean eikä YK:n vammaisyleissopimuksen vaatimuksia.

Lukiessani sosiaali- ja terveystieteiden ministerin mietintöä ja hallituksen esitystä vammaispalvelulain lykkäämisestä kiinnitin huomioni erityisesti lasten ja nuorten asemaan. On erittäin tärkeää perheiden jaksamisen ja jokaisen lapsen ihmisoikeuksien näkökulmasta, että heille turvataan heidän tarvitsemansa vammaispalvelut, joita esimerkiksi autismi- ja neurokirjoon kuuluvat lapset tarvitsevat.

Perheitä ei pidä jättää väliinpuotoajiksi, eikä lasten kehitystä tule tietten tahtoen heikentää lakiuudistusta lykkäämällä. Mikäli tilanne ei kosketa itseä, voi tuntua pieneltä asialta lykätä palveluihin pääsyä yli vuodella. Tällaisten uudistusten kohdalla olisikin hyvä asettua sen lapsen asemaan, joka kamppailee päivittäin selviytyäkseen, tai sen vanhemman asemaan, joka puolustaa ja vaatii lapselleen tarvitsemaansa apua. Pahimmassa tapauksessa jossain kohtaa voimavarat eivät enää riitä. Tämä lakiuudistus on keino huolehtia ihmisarvoisesta elämästä, eikä sitä ole varaa lykätä.

Arvoisa puhemies! Kuulemisten perusteella perusteluina lykkäämiselle olivat järjestämisen haasteet hyvinvointialueilla ja yhdenvertaisten palveluiden järjestämisestä huolehtiminen. Ymmärrän tämän huolen erittäin hyvin. Koska kyse on kuitenkin perusoikeuksista ja ihmisoikeusloukkauksesta, hallituksen ja hyvinvointialueiden tulisi tehdä kaikkensa,

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

jotta uusi vammaispalvelulaki saataisiin voimaan sovitusti nyt vuoden lopulla. Lain voimaan saattamisen jälkeen seurannan myötä lakia olisi asiantuntijoidenkin mukaan mahdollisuus tarkentaa tarpeen mukaan, ja siksi kannatan edustaja Nurmisen tekemää esitystä ja lausumaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mehtälä.

16.28 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Olemme nyt vammaispalvelulain lykkäämisen toisessa käsittelyssä. Tämän pitkään suunnitellun vammaispalvelulain piti tulla voimaan viiden päivän kuluttua. Kaikki nyt hallituksessa istuvat puolueet olivat hyväksymässä lakia puoli vuotta sitten. Hyvinvointialueet ovat suunnitelleet palvelunsa hyväksytyn lain pohjalta. Vammaiset ovat valmistautuneet siihen, moni on odottanut lopulta pääsevänsä lain piiriin. Nyt hallitus on päättänyt vetää maton alta. Tämä hallituksen esitys, jolla vammaispalvelulain voimaantuloa lykätään, on äänestyksessä huomenna. Hyvinvointialueille ja vammaisille jätetään kaksi päivää — siis torstai ja perjantai — aikaa valmistautua muuttuneeseen todellisuuteen. Hyvä hallitus, tämä on kohtuutonta.

Arvoisa puhemies! Hallitus on esittänyt erilaisia perusteluja lain lykkäämiselle. Osa on hyviäkin, ei tämäkään laki ole täydellinen. Sitä varmasti pitää kehittää. Mutta sitä rehellisintä perustelua ei mielellään lausuta: hallituksen ensisijainen tarkoitus on säästää. Ymmärrän taloustilanteen, säästää pitää, mutta säästöjen hakeminen vammaispalveluista on väärin. Keskustan edustajien vastalauseessa todetaan oleellinen: vammaisten ihmisten palveluiden rajaamista ja yhdenvertaisuuden heikentämistä ei voi perustella kustannusten kasvulla ja niiden hillitsemisen tarpeella.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueilla ollaan huolissaan, riittääkö rahoitus palvelujen järjestämiseen. Hyvinvointialueille pitää turvata riittävät resurssit, että palvelut pystytään järjestämään vammaisille. Nämä eivät ole mielipidekysymyksiä. Nämä ovat perustuslain sanelemia asioita. Hallitus on sanonut tuovansa uuden lain. Milloin se tuodaan? Jos vasta esimerkiksi vuoden päästä, taas on hyvin lyhyt aika valmistautua lain voimaantuloon.

Mitä sanon 7-vuotiaalle kehitysvammaiselle pojalleni? Sitäkö, että isä on ollut eduskunnassa, kun vammaispalvelulakia lykättiin ja määrärahoja leikattiin? Kannatan edustaja Kempin tekemää hylkäysesitystä ja lausumaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

16.31 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Vaikka tässä hetkittäin on vähän kuuma tunnelma, niin haluaisin tässä nyt todeta, että kyllä meille kaikille on ihan itsestäänselvää se, että vuodesta 25 alkaen on tarkoitus laittaa nykyiseen lakiin verrattuna 100 miljoonaa euroa lisää. Mutta ihan yhtä selvää on se, että se arvio, joka on esitetty, merkitsee 36 miljoonan euron leikkausta siitä, mikä on arvio tämän jo säädetyn lain vaikutuksista, ja samoin se on leikkaus siitä, että ensi vuodelta säästetään 136 miljoonaa ja tältä vuodelta säästetään 32 miljoonaa näitten kolmen viimeisen kuukauden osalta. Nyt kysyn teiltä, kun teitä on 11 hallituspuolueiden edustajaa täällä paikalla ja kun edustaja Tanuksella, joka tuntee hyvin näitä asioita, on seuraava puheenvuoro: kun huomenna olevassa lisätalousarviossa on miinus 5 miljoonaa euroa kirjattu tästä johtuvaksi säästöksi mutta teidän hallitusohjelmassanne lukee miinus 32 miljoonaa tämän lykkäämisen vaikutuksiksi, niin eikö tämä kerro nyt siitä, että teille on epäselvää, mitkä nämä kustannusvaikutukset ja mahdollisten lykkäämis-

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

ten ja leikkausten vaikutukset tässä oikeasti ovat? [Krista Kiuru: Näin on!] Jään odottamaan tähän vastausta, säästetäänkö tässä 5 miljoonaa euroa vai säästetäänkö tässä 32 miljoonaa euroa.

Kenellekään ei ole minusta epäselvää se, että meillä on voimassa nykyinen, se vuoden 88 vammaispalvelulaki. On minusta pikkuisen niin kuin tahallista väärintulkintaa väittää sieltä hallituksen taholta, että me oppositiossa olisimme sanoneet, että vammaiset jäävät nyt ensi viikolla ilman palveluja. Meillä on voimassa se vanha laki, jossa on monia puutteita, joita lähdettiin kunnianhimoisesti korjaamaan.

Tämä uusi lakihan, jota nyt sitten lykätään, tuotiin tänne eduskuntaan 4. lokakuuta viime vuonna. Meillä oli viisi kuukautta aikaa käsitellä sitä. On totta, että ne muutokset menivät sille täysistuntojen viimeiselle viikolle ja sen jälkeen alkoi ilmetä erilaisia näkemyksiä näistä kustannusvaikutuksista, ja se on pitkälti nyt tässä syynä. Eli sen takia minä pidän edelleen kiinni siitä, että säästöjä tässä tavoitellaan, koska rupesi liikkumaan semmoisia aivan hurjia lukuja, että nyt ollaan tehty joidenkin satojen miljoonien — jonka luvun muun muassa edustaja Laiho täällä on sanonut — lisäykset niillä muutoksilla, joita täällä eduskunnassa yksimielisesti tehtiin ja joiden puolesta siinä täysistunnossa puhuivat muun muassa edustaja Reijonen, edustaja Risikko ja myös silloin hallituspuolueen RKP:n edustajat Löfström ja Rehn-Kivi. Eli otetaan nyt pikkuisen niin kuin faktat faktoina eikä väitetä toistemme sanovan jotain, mitä me emme ole sanoneet. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tanus.

16.34 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Otamme faktat faktoina. Uskon, että jokainen meistä olisi todella hyvillään, jos meillä olisi käsissä hyvä, täsmällinen, riittävästi resursoitu vammaispalvelulaki, mikä voisi tulla voimaan ihan tässä näillä näppäimillä, mutta niin kuin edustaja Lindén tässä hyvin kuvasi, me kaikki tiedämme, mikä tämän ongelman perustana on. Se perusta, merkittävin syy, on se, että viime kaudella tämä vammaispalvelulaki tuotiin eduskuntaan vasta loppusyksystä. [Aki Lindén: Lokakuun 4. päivä!] Me kaikki tiedämme, että seuraavana keväänä oli vaalikevät ja paljon, paljon asioita, jolloin vammaisilla ja vammaisjärjestöillä oli iso huoli, ehtiikö tämä laki tulla ollenkaan voimaan, ehtiikö valiokunta sitä käsitellä. Niin kuin me kaikki tiedämme, lainvalmisteluprosessi on pitkä prosessi ministeriössä, tätä lakia on odotettu vuositolkulla, ja sitten kun sitä nopeasti ruvetaan valiokunnassa säätämään ja muuttamaan, niin siinä helposti käy juuri niin kuin kävi viime kaudella. Sitä muutettiin nopealla aikataululla valiokunnassa, se tuotiin aivan viime minuuteilla tähän istuntosaliin. Kyllä, siellä oli kysymysmerkkejä, mutta me kaikki olimme äänestämässä sen puolesta, sillä se kuitenkin parantaisi sitä tilannetta, mikä oli edellisen elikkä nyt vielä voimassa olevan vammaispalvelulain suhteen.

Mutta todellakin: mikä on tarve rahoitukselle, kuinka paljon rahaa tarvitaan, ja kenellekä ne rahat ohjautuvat, kenellekä palvelut ohjautuvat, mikä on tilanne alueilla? Niin kuin ministeri Juuso tuossa varsin hyvin kertoi selkokielellä, on tullut tarvetta, että soveltamisalaa pitää tarkentaa, jotta varat ja resurssit ohjautuisivat nimenomaan heille, joille se tämän erityislain perusteella kuuluu, eli vammaisille ihmisille, kehitysvammaisille ihmisille. Tässä on nimenomaan se haaste, että tarvitsee tietää ja sen myötä myös määritellä tarkemmin, arvioida tarkemmin, paljonko todellisuudessa siihen lain toimeenpanoon tarvitaan rahaa. Kun lähtee yksi plus yksi on kaksi -matikasta, niin siitä, paljonko siinä todelli-

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

suudessa säästetään ensi vuoden aikana, kun se ei ole vielä voimassa, varmasti on yhdellä, toisella ja kolmannella, myös eri ministeriöillä erilaisia näkemyksiä.

Tämä on minusta, niin kuin edustaja Lindén nosti esiin, todellakin hyvä esimerkki. On epäselvyyttä siitä, paljonko rahaa tarvitaan tai paljonko ensi vuoden aikana säästetään, [Ilmari Nurminen välihuuto] kun se ei ole vielä voimassa. Elikkä tämä osoittaa sen, että lain säätämisen pitää olla huolellista ja pitää tarkkaan rajata, ketä laki koskee, ja myös osoittaa siihen riittävät resurssit, jotta toimeenpano on mutkatonta alueilla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

16.37 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Ehkä tässä on myös kyse, niin kuin ainakin itse ajattelen, luottamuksesta, siitä, minkälaisen esityksen te tuotte. Itse muistan, kun olin vastavalittu kansanedustaja 2015 ja sain istua tuolla väistötiloissa, silloin oli perussuomalaisten sosiaali- ja terveysministeri Mäntylä. Muistan, että heti ensi töiksemme aloimme keskustelemaan eläkkeensaajan asumistuen leikkauksesta, käytiin kiinni henkilöstömitoitukseen ja moniin muihin heikommassa asemassa olevien leikkauksiin. Nyt toisen kerran, kolmannella kaudella, olen hyvin vastaavassa tilanteessa: perussuomalaisten ministeri ja ensimmäinen leikkaus vammaispalveluista. Kun tässä olen kuunnellut Reijon takin jo lukuisia puheenvuoroja, niin keväällä hän puhui kauniisti tästä voimaan astuvasta laista ja nyt hän hyvin samoilla sanoilla kuvasi tätä lain siirtoa, niin että jollain tavalla se luottamus siihen, että tässä oikeasti parannetaan ja autetaan vammaisten asioita, on aika heikko näitten tehtyjen päätösten valossa.

Jotenkin ylipäätänsä, kun pohtii hallituksen politiikkaa, niin te leikkaatte kaikista pienituloisimmilta, te leikkaatte hyvinvointialueilta. [Sari Tanuksen välihuuto] Nyt tulee uudessa lisätalousarviossa henkilöstömitoitus ja muuta. Jollain tavalla, jos te samaan aikaan puhutte, kuinka te parannatte vammaispalveluita ja ainoa data meillä on se, että tälle vuodelle on leikkauksia ja ensi vuodelle ja tulevaisuudessa te tulette tämän lain soveltamisalaa rajaamaan, niin ymmärrätte, että siihen on aika vaikeata luottaa näitten tehtyjen päätösten valossa. Samaan aikaan, edustaja Tanus — olemme molemmat Tampereelta — te olette valmiit keventämään 14 000 tienaavien ihmisten tuloja ja verotusta hyvin paljon, alennatte oluen verotusta, edustaja Tanus, [Sari Tanus: 3,8 senttiä! — Sari Tanus pyytää vastauspuheenvuoroa] mutta samaan aikaan leikkaatte vammaisilta ihmisiltä. En olisi kyllä uskonut tätä näkeväni, mutta sekin päivä tuli nähtyä.

Sitten ehkä kysymys vielä tästä nepsy-ohjelmasta. Täällä kovasti on puhuttu tästä 20 miljoonan panostuksesta, ja se on äärettömän hyvä ja tarpeellinen. Täällä on puhuttu, että uusi neuropsykologinen ohjelma jo tänä syksynä, mutta kuitenkin kyselin Kelan päästä — olen itse siellä Kelan valtuutettuna — ja Kelassa ei ollut vielä tietoa tästä. Siellä allokoitiin tätä, että tämmöiseen jo olemassa olevaan nepsy-kuntoutukseen hallitus on osoittamassa rahoitusta. Toivoisin, että hallitus nyt hyvin nopeasti tarkentaa, onko tässä nyt joku uusi ohjelma vai tuetaanko tässä nyt jo meidän olemassa olevia rakenteita ja annetaan sinne lisämäärärahoja. Tämä on ehkä hyvä nyt nopeasti selkiyttää, ennen kuin te hyväksytte tämän lain siirron, että tiedetään, minkälaista tukea te olette tarjoamassa näillä perheille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tanus, vastauspuheenvuoro. — Mikrofooni, edustaja Tanus.

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

16.41 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin oppositio hyvin tietää, hallitusohjelma on kompromissi. Kyllä, oluttölkkin tai olutpullon hinta laskee 3,8 senttiä. Ja vahvempien pullojen hinta nousee 30 senttiä ja vielä vahvempien euroja ja jotakin lisää. Ehkä nyt on turha siihen 3,8 senttiin joidenkin alennusten osalta perustautua. Niin kuin te tiedätte, hallitusohjelma on kompromissi.

Ja niin kuin tässä aiemmassa keskustelussa on tuotu esiin, nepsy-lapsille, neuropsykologisesti oireileville lapsille, jotka ovat erityisen hankalassa tilanteessa, tämän lain viivästyttämisen vuoksi osoitetaan 20 miljoonaa, vai onko se 25 miljoonaa, niin kuin ministeri viime istunnossa nosti esiin. Nimenomaan olemassa olevien rakenteiden, Kelan väylien, kautta sitä osoitettaisiin suoraan heille, jotta ei tulisi isoja viiveitä, uusia viiveitä, lainsäädännöllisesti — mahdollisimman joustava järjestelmä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Krista Kiuru.

16.42 **Krista Kiuru sd:** Arvoisa puhemies! Yleensä en käytä omaa puheenvuoroani toisten kansanedustajien kommentointiin, joka voitaisiin tehdä myös vastauspuheenvuorolla, mutta koska olen edustaja Tanuksen puheenvuoron jälkeen seuraava puheenvuoron käyttäjä, niin on pakko nyt tästä omasta puheenvuorosta irrottaa teille vastauspuheenvuoroksi muutama näkökulma.

Ensinnäkin, edustaja Tanus, te totesitte, että vaikka kaljan hinta laskeekin 3,8 sentillä, niin ei se mitään, se on osa kompromissia. Tämä kuulostaa arvojen myynniltä, ja sellainen polkuhuutokauppa, joka on käynnissä tämän hallituksen sisäpiireissä, on vastenmielistä — varsinkin, kun me tänään puhumme siitä, onko Suomessa mahdollisuutta vuosikymmenten jälkeen vammaispalvelulakia ajantasaistaa, sen jälkeen, kun me puhumme laista, joka on vuodelta 87, toimeenpano vuodelta 88. Minusta suomalaiset vammaiset olisivat ansainneet sen, että näissä erittäin kriittisissä hetkissä tämä laki olisi tullut voimaan, ja perustelen tätä kohta tarkemmin.

Toinen kommentti nyt liittyy sitten siihen, mitä te puhutte näistä neuropsykologisen kirjon palveluista, jotka Kela kuntoutuksen muodossa järjestää. En ole tähän aikaisemmin puuttunut ja olen tässä salissa tätä keskustelua ollut kuuntelemassa kaikki nämä tunnit, jotka siitä on käyty.

Nyt ensinnäkin hallituksen kannattaisi selkeyttää, puhutteko te 20:stä vai 25 miljoonasta. Molempia viljellään.

Toinen kommentti on se, että on pakko laajemmin todeta, että jos lapsiasiavaltuutettu kiinnitti omassa lausunnossaan seuraavaan huomiota, sen pitäisi kyllä jollakin tavalla olla laajemmin myös tämän salin murheena. Nimittäin lapsiasiavaltuutettu toteaa: ”Hallitusohjelmaan sisältyvä kirjaus määräaikaaisesta ohjelmasta, jossa panostetaan lasten ja nuorten neuropsykologisten häiriöiden kuntoutukseen ja kuntoutuspalveluihin, on myönteinen, mutta se ei kuitenkaan korvaa kuin pieneltä osin niitä uudistuksia, joiden tarkoitus on ollut parantaa vammaisten lasten asemaa.” Siis täällä ikään kuin annetaan ymmärtää, että tämä osittain tai jopa kokonaan tai melkein korvaisi nämä samat subjektiiviset oikeudet, jotka säädetään lailla. [Sari Tanuksen välihuuto]

En tiedä, onko joku katsonut, mitä tarkoittaa tämä Kelan neuropsykologinen kuntoutus, jota Kela myöntää. Ensinnäkin muistaakseni se on yli 16-vuotiaita koskevaa. Seuraava juttu on se, että sitä rahaa olisi tarvittu sinne jo viime hallituskauden lopussa paljon enemmän. Silloinen ministeri esitti sinne lisärahoitusta myöskin. Ei tämä ole hallituspuolueiden

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

oma keksintö. Kela on toivonut kymmeniä miljoonia lisää tätä rahoitusta, ja ministeriö on esittänyt sitä muillekin poliittisille ryhmille, ei vain tälle. Teillä ei ole minkäänlaista kuntoutuksen ohjelmaa tulossa sinne, vaan niillä kriteereillä mennään. Sehän on terapiaa, jota siinä myönnetään. En tiedä, ovatko porukat ymmärtäneet, että sillä ei ole mitään tekemistä subjektiivisten oikeuksien kanssa, joiden on vammaispalvelulailla 1.10. ollut tarkoitus tulla voimaan.

Nämä olivat nyt tällaiset evästyksesi näihin debattiin esiintyneisiin puheenvuoroihin. Ikävä kyllä käytin siihen kolme ja puoli minuuttia, mutta uskon, että tarpeeseen tuli.

Nyt, hyvät kansanedustajat, arvoisa puhemies, joitakin kantoja vielä tästä kokonaisuudesta.

On pakko todeta, että kun ministeri puhui vaikutusarvioinnista, niin itsekkin lähdin siitä, että vaikutusarviointit ovat tärkeitä. Mutta kun arvostellaan toisten vaikutusarviointeja, on hyvä katsoa, miten oma tontti on siivottu. Fakta on nyt vain se, että silloin, kun ministeri Lindén toi minun äitiyslomani aikana tämän lain tänne, siinä oli todelliset vaikutusarviointit. Vaikutusarviointia tehtiin myöskin ministeriön vastineella siihen, ovatko nämä suuria muutoksia, joihin täällä eduskunnassa lähdettiin, vai eivätkö ole. Meillä on siitä ministeriön vastine, joka ei pala tuleksakaan.

Mutta erikoista täällä on se, että me esitämme täällä pokkana lain lykkäämistä ilman minkäänlaisia vaikutusarviointeja. Sama porukka, joka äsken kritisoi vaikutusarviointien puutteista, kehtaa tulla sanomaan, että juuri tätä täytyy tehdä. Mutta ei ole minkäänlaisia vaikutusarviointeja, sehän myönnetään tässä esityksessä. Hyvää tässä on se, että tämä oli sentään kuukauden lausuntokierroksella. Sitä samaa ei voi sanoa seuraavista esityksistä, jotka tähän saliin tulevat.

Mutta katsotaan, mitä sanovat todelliset arvioijat eli käytännössä tämä virkaporukka, joka on ihan yliopistomiehistä lähtien ollut täällä kuultavana. Perustuslakivaliokunnassa professori Ojanen antoi lausunnon vaikutusarviointien tarpeesta voimaantulon siirron perusteena. Professori Ojanen toteaa: ”Perustelu on ensinnäkin poikkeuksellinen sikäli, että tuskin koskaan aikaisemmin eduskunnan jo hyväksymän ja tasavallan presidentin vahvistaman lain voimaantulon siirtämistä on perusteltu vaikutusarviointien tarpeella. Sitä vastoin on tavanomaista, että varsinkin kokonaisuudistusta merkitsevien lakien vaikutuksia seurataan tarkoin lain voimaantulon jälkeen. Näin on ollut nimenomaan tarkoitus toimia myös jo viime vaalikauden lopulla hyväksytyn ja vahvistetun vammaispalvelulain osalta.” Professori jatkaa, toinen siteeraus: ”Joka tapauksessa vaikutusarviointien tarpeella ei voida nähdäkseni perustella perustuslain 22 § huomioon ottaen hyväksyttävästi esityksestä nyt syntyvää lopputulosta, jolla yhtäältä jatketaan perustuslain ja vammaissopimuksen vastaisen lainsäädännön voimassaoloa sekä toisaalta siirretään perustuslain ja vammaissopimuksen mukaisen vammaispalvelulain voimaantuloa. Vähintäänkin tulisi lähteä perustuslain 22 § huomioiden siitä, että lain voimaantuloa siirrettäisiin vain siltä osin kuin lakia todennäköisesti tulisi esittämään muutettavaksi, jos voimaantulon siirtämisen tarkoituksena on varata aikaa mahdollisen uuden hallituksen esityksen vaikutusarviointiin. Esityksessä ei kuitenkaan perustella voimaantulon siirtoa tällä tavoin.”

Miten on mahdollista, että sekä ministeri että hallituksen kansanedustajat ajattelevat, että te perustette tämän lain lykkäystä nimenomaan vaikutusarviointien puutteella? Sitä ei kuitenkaan näy, koska esimerkiksi professori Ojanen tarkkana lukijana ei ole löytänyt tällaista perustetta lainkaan.

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

Minusta nämä ovat aika raskauttavia seikkoja. Kun täällä salissa perustellaan jotain, niin pitäisi osua paremmin lankulle. Mitä sanoo asiantuntija Tuori? Hänhän toteaa, että ”jo perusoikeuksia turvaavan lain hyväksyminen ja vahvistaminen synnyttävät nähdäkseni valtionsääntöoikeudellista [Puhemies: Seitsemän minuuttia!] suojaa nauttivia, heikentämiskiellon piiriin kuuluvia tai ainakin niihin rinnastettavia, perusteltuja odotuksia. Sikäli kuin jo hyväksytty vammaispalvelulaki parantaa vammaisten perusoikeuksien toteuttamistasa, sen voimaantulon lykkääminen hallituksen ehdottamalla tavalla rikkoo heikentämiskieltoa ja perustuslain mukaista perusteltujen odotusten suojaa.” Kyllä minusta tuntuu, että myöskin opposition näkökulmilla on aika paljon vastakaikua tässä akateemisessa maailmassa. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Muistutan, että meillä on seitsemän minuutin suositus puheenvuorojen mitalle. — Sitten seuraavaksi edustaja Siponen.

16.50 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Vammaispalvelulain voimaantuloa ei tule pitkittää. Lakia on valmisteltu jo useiden vaalikausien ajan, ja eduskunta on sen viime kauden päätteeksi keväällä hyväksynyt. Vammaispalvelulain on suunniteltu astuvan voimaan 1.10.2023. Lain voimaantulon yhtäkkinen siirtäminen on kohtuutonta erityisesti vammaisille ihmisille palveluiden käyttäjänä.

Vammaisilla henkilöillä on oikeus perustuslain mukaisesti yhdenvertaiseen osallistumiseen ja mahdollisimman yhdenvertaiseen elämään. Heidän tulee saada siihen edellytetyt tarpeenmukaiset palvelut. Vammaisten ihmisten palveluiden rajaamista ja yhdenvertaisuuden heikentämistä ei voi perustella kustannusten kasvulla ja niiden hillitsemisen tarpeilla.

Arvoisa puhemies! Vammaispalvelulain arviointia olisi mahdollista tehdä tavanomaiseen tapaan myös lain voimaantulon jälkeen. Mikäli lain voimaan tultua havaitaan lain soveltamiseen liittyviä ongelmia, hallitus voi tuoda eduskuntaan uuden lakiesityksen ja esittää muutoksia säännöksiin.

Yhdyn siis keskustan vastalauseeseen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

16.52 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Myös minä otin vielä puheenvuoron vastatakseni edustaja Tanukselle, joka käytti vastauspuheenvuoron. Vaikka perustelet kompromissilla sitä, että laskette oluen hintaa 3,8 senttiä tai annatte kaikista suurituloisimmille tuhansien veronkevennykset vuodessa, te ette pääse kuitenkaan siitä tosiasiaista, että te samaan aikaan leikkaatte vammaisilta ihmisiltä tämän lain puitteissa. Sellaista kompromissia me sosialidemokraatit emme olisi hyväksyneet, minkä te hyväksyitte, ja siinä on ehkä se suuri ero.

Sitten, mitä tulee keskusteluun tämän koko lain lykkäyksestä, minun mielestäni perustelut täällä lykkäykselle ovat ontuneet niin ministerin vastauspuheenvuoroissa kuin tässä yleisessä keskustelussa. Tässä hallitus ei ole ollut valmis porrastamaan tätä edes näitten lasten osalta, vaikka koetaan, että nämä lasten oikeudet on tärkeitä, ja sille ei ole annettu riittävästi aikaa. Itseäni häiritsee valtavasti myös tämä keskustelu tästä nepsy.... [Puhemies koputtaa] — Eikö se ollut, puhemies, kolme minuuttia?

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Anteeksi, tämä oli varsinainen puheenvuoro. Olin ajatuksissani debatissa. Olette oikeassa.

Joo, pahoittelut. — Häiritsee tämä nepsy-keskustelu siinä mielessä, että meidän tarvitsisi tietää, paljonko laitetaan rahaa ja minne, jos sillä perustellaan sitä, että teidän mielestänne ei tarvitsisi näitten lakipykäliden lapsiosuuksia laittaa voimaan. Ja itseäni häiritsee suunnattomasti, että täällä on puhuttu 25 miljoonasta, on puhuttu 20:stä. Te sanoitte, että jo syksyllä, tänä syksynä, tulee uusi ohjelma, joka laitetaan voimaan. Kuitenkin kun tässä edustajakollega Lindénin kanssa katsoimme tätä teidän esittämääne budjettia, niin tälle vuodelle lisätalousarviossa ei ole yhtään euroa tälle nepsy-ohjelmalle ja ensi vuodelle täällä on varattu 17 miljoonaa. Tämä on taas uusi luku, mikä tässä teidän budjettiesityksessänne on.

Jollain tavalla toivoisin, että kun te äänestätte tämän lain lykkäyksestä ja olette luvanneet Kelalle joitain rahoja — täällä on puhuttu ministerin puheenvuoroissa 25 miljoonasta — niin tässä budjettikirjassa ja huomenna teillä on selkeys siitä, paljonko tänne nyt laitetaan ja mitkä ne elementit ovat. On tunnistettava, että kun niissä olemassa olevissa elementeissä on loppumassa rahoitus, mikä meillä on tähän toimintaan, on hyvä, että siihen tulee lisärahoitusta. Mutta huomioisin sen, että myös lapsiasiavaltuutettu on tuonut esille, että nämä nykyiset elementit, mitä meillä on, eivät korvaa sen lain tarvetta. Siellä on edelleen hyvin paljon väliinputoajia, niin että tämä on vain pieni laastari, jonka pystyy nyt ensi vuodelle antamaan, mikäli mennään teidän esityksenne mukaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tanus.

16.55 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kiurulle ja myös edelliselle puhujalle: Olen osin teidän kanssanne aivan samaa mieltä. Kyllä vammaispalvelulakia, riittävän hyvää vammaispalvelulakia, tarvitaan, ja varmasti kaikki me olisimme toivoneet, että se olisi näillä näppäimillä tulossa voimaan. Mutta niin kuin olemme kuulleet täällä, se ei valitettavasti ole ollut mahdollista.

Ja kyllä nepsy-lapset tarvitsevat erityistä palvelua, hoitoa ja kuntoutusta. Nepsy-lapset tarvitsevat uuden, riittävän hyvän vammaispalvelulain ja myös riittävästi euroja heille osoitettavaksi. Heille osoitetaan nyt lisärahoitusta. On puhuttu 20 miljoonasta. Ehkä se huomenna tulee julki, tai niin kuin ministeri tuossa jo sanoi: kun tämän lain voimaantuloa lykättiin vielä muutamalla kuukaudella eteenpäin, niin ymmärrän, että sen vuoksi on puhuttu 25 miljoonasta, mutta ehkä jos te nyt pikkasen vielä odotatte, niin se varmistuu, että näin se varmaankin tulee olemaan. Joka tapauksessa heille on luvattu ja osoitettu ja osoitetaan lisärahoitusta Kelan kautta. Se ei poista sitä, että nepsy-lapset tarvitsevat uuden, riittävän hyvän vammaispalvelulain, mutta se on jonkinlaista lievitystä, kompensatiota siitä, että he joutuvat odottamaan varsinaista lakia sen verran myöhempään.

Ja sitten mitä tulee tähän alkoholiasiaan, kyllä, kaikki varmasti tiedätte, että me emme olisi toivoneet minkäänlaista halpuuttamista tai verojen madalluttamista minkäänlaisiin alkoholituotteisiin. Se oli yksi asia, mistä pitkään keskustelimme, mutta niin kuin sanoin: Hallitusohjelma on kompromissi. Ja alkoholiasiat, niin kuin jotkut muutkin asiat, ovat sellaisia, että ne on sovittu myös salissa äänestettäessä asioiksi, joista on vapaus sitten äänestää sen mukaan kuin oikeaksi kokee. [Ilmari Nurminen: Onko tässä vammaispalvelulaissa

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

vapaat kädet?] — En puhu nyt vammaispalvelulaista, vaan puhun nimenomaan alkoholi-lainsäädännöstä.

Ja jos te johonkin verojen madaltamiseen viittaatte, niin kuin sanoin, siellä viinit nousevat: lähes kymmenen kertaa suurempi korotus verrattuna oluisiin tulee niiden verotukseen. Ja niihin kirkkaisiin, vielä kovempiin aineisiin tulee vielä reippaampi korotus. Elikkä kyllä siellä niitä korotuksia tulee. Se ei millään tavalla ole tähän verrattavissa.

Minä kiitän arvoisaa puhemiestä ja kaikkia kansanedustajia hyvästä keskustelusta. Ajattelen, että meillä on kuitenkin yhteinen tahtotila se, että meidän vammaiset ja kehitysvammaiset saavat riittävät palvelut ja niihin osoitetaan riittävä rahoitus ja että he saavat myös riittävän hyvän vammaispalvelulain, erityislain, joka heille kuuluu. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Krista Kiuru.

16.58 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Minusta on tärkeätä, että hallituspuolueet huomasivat hallitusohjelmaneuvoittelussa, että jos neuropsykologisten häiriöiden lapsia ja nuoria joudutaan heidän oikeusturvansa näkökulmasta pitämään tässä nyt vielä vuosi ja kolme kuukautta ilman riittävää oikeusperustaa, niin silloin tarvitaan myös selkeitä kannanottoja siitä, että palvelutaso nousee. Minusta oli järkevää, että etsittiin tällaista keinoa. Te olette hallitusohjelmaan sisällyttäneet kirjauksen, että syksyllä 2023 aloitettaisiin määraikainen ohjelma, jossa panostetaan lasten ja nuorten neuropsykologisten häiriöiden kuntoutukseen ja kuntoutuspalveluihin, ja kirjaus on toteutumassa Kelan harkinnanvaraisen kuntoutuksen kautta. Tämä on tietenkin myönteinen asia. On tärkeätä, että sitä rahoitusta on tarpeeksi, mutta kaikkein ongelmallisimmaksi tämän tekee se, että täällä osa kansanedustajista hallituspuolueissa on ajatellut, että nämä ovat jotenkin samoja asioita.

Minun on pakko todeta teille, että katsoin vielä, mitkä olivatkaan ne pykälät, jotka tähän lakiin sisällytettiin neuropsykologisten häiriöiden oikeusperustan vahvistamiseksi, ja tosiasiassa ne liittyvät tähän YK:n vammaissopimuksen ja YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen asettamiin vaatimuksiin, ja luen ne nyt tästä. Vaatimukset: ”YK:n lapsen oikeuksien komitea on tuoreissa Suomen valtiolle antamissaan loppupäätelmissä suositellut (kohdasta 30), että sopimusvaltio a) vahvistaa toimenpiteitä, joilla varmistetaan kaikille vammaisille lapsille osallistava opetus yleisopetuksessa, b) estää kehitysvammaisten lasten pitkäaikaisen sijoittamisen laitoksiin ja vähentää sitä asettaen etusijalle perhehoidon ja yhteisöperustaisten palveluiden järjestämisen näille lapsille, c) varmistaa vammaisten lasten oikeudet saada kaikki mielipiteidensä muodostamiseen tarvittavat tiedot, tulla kuulluksi ja saada asianmukaista tukea kommunikointiin heitä koskevassa päätöksenteossa, ja d) vahvistaa vammaisten lasten sosiaalisen osallistamisen ja yksilöllisen kehityksen tukemista”.

Nämä edellä mainitut säännökset vahvistaisivat osaltaan siis lasten oikeuksia ja asemaa nimenomaan lapsen oikeuksien komitean suositusten mukaisesti. Nämä pykälät on lueteltu myös siinä vastineessa, joka me saatiin sosiaali- ja terveysministeriöltä. Nyt on muistettava, että sosiaali- ja terveysministeriö ei kannattanut lykkäystä, erityisesti näiden pykälien lykkäystä, koska taustalla on se, että oikeusperusta olisi heikompi, ja sitä ei voi korvata, ikävä kyllä, täällä harkinnanvaraisella kuntoutuksella, joka tosiasiassa tarvitsi rahaa jo viime hallituskauden lopulla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tanus.

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

17.01 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! En halua pitkittää keskustelua, mutta halusin vielä ottaa puheenvuoron nepsy-lapsia ajatellen. Samalla totean, että tietysti, jos meillä olisi ministeri Juuso täällä vielä vastaamassa, hän voisi varmaan yksityiskohtaisemmin vielä teille tästä kertoa. Mutta hän valitettavasti joutui jo lähtemään.

Mutta mitä tulee neuropsykologisesti oireileviin lapsiin, niin suuri haaste, mikä on ollut viime vuosien aikana ja hyvin pitkään, on, että heitä ei riittävästi tunnisteta, ei koulumaailmassa eikä terveydenhuollossa. Jos ja kun heitä ja heidän haasteitaan tunnistetaan, niin jo tänä päivänä ja huomenna voidaan heidän tarpeitaan kohdata, laittaa heitä tutkimuksiin, hoitoon ja kuntoutukseen ja tukea myös heidän perheitään. Eli sinne kentälle viestiä, että vaikka tämän vammaispalvelulain voimaantulo nyt viivästyy, niin neuropsykologisesti oireileville lapsille kuuluvat tutkimukset, hoito ja kuntoutukset, ja se on aivan mahdollista jo tämän päivän lainsäädännön puitteissa. Peräänkuuluttaisin kollegojen terveydenhuollossa, hoitajien ja lääkäreiden, paneutumista asiaan ja nimenomaan näiden oireiden tunnistamista ja samaten sosiaalihuollon puolella sitä, että he riittävästi paneutuvat neuropsykologisten lasten haasteisiin ja tarpeisiin ja myös siihen tukeen, mitä heidän perheensä tarvitsevat. Se kaikki on toteutettavissa myös paljon, paljon paremmin tänä päivänä kuin miten sitä keskivertaisesti on alueilla toteutettu. Toivoisin, että näin tapahtuu niin terveydenhuollossa, sairaanhoidossa kuin sosiaalihuollossa, mitä tulee nepsy-lapsiin ja heidän perheisiinsä, jo tänä päivänä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

17.03 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Myös itse ihan lyhyesti vielä haluan ottaa kantaa tähän Kelan harkinnanvaraiseen tukeen.

Eli tässä laissa, mikä olisi nyt sunnuntaina astunut voimaan, oli useita pykäläiä, jotka parantavat erityisesti autismi- ja neurokirjon lasten asemaa. Täällä on muun muassa 19 §, lapsen asumisen tuki, 20 §, lapsen mielipiteen selvittäminen päätettäessä lapsen asumisen tuesta kodin ulkopuolella, 21 §, lapsen sivistykselliset oikeudet, 22 § esteettömän asumisen tuesta ja vuoroasumistilanteista, 24 §:ssä momentti lyhytaikaisesta huolenpidosta koulunkäynnin yhteydessä ja niin edelleen. Vaikuttavatko nämä pykälät siltä, että tällä olisi tähän Kelan harkinnanvaraiseen kuntoutukseen [Sari Tanus: Terapiaan! — Krista Kiuru: Terapiaan!] — terapiaan — yhteyttä? Haluan sanoa, että tämä on äärettömän hyvä, että tänne Kelan harkinnanvaraiseen kuntoutukseen osoitetaan määrärahoja, mutta edelleen sanon, että tämä laki olisi parantanut näiden lasten ja perheiden asemaa huomattavasti ja ollut YK:n lasten oikeuksien sopimuksen mukainen.

Vielä tähän harkinnanvaraiseen kuntoutukseen: Kun on tarkoituksena nyt parantaa näitä nykyisiä elementtejä ja huolehtia heidän rahoituksestaan, niin kysyin Kelalta, ja tällä hetkellä siellä ovat määrärahat tähän toimintaan jo loppumassa tälle vuodelle. Nyt kun lisätalousarviossa ei ollut mitään esitystä lisärahaa Kelalle tämän suhteen, niin toivoisin, että tämä otetaan hallituksessa huomioon ja huolehditaan nämä riittävät määrärahat myös tälle loppuvuodelle, niin että nämä rahat eivät pääse loppumaan, ja myös ensi vuodelle. Odotan mielenkiinnolla, mikä se raha sitten onkaan, mutta riittävä resursointi sinne.

Arvoisa puhemies! Mikäli huomenna hallitus edelleen päättää siirtää tätä lakia, niin toivon kyllä ihan vilpittömästi, että säilyy se sama keskustelun henki, joka täällä hallituspuolueitten riveistä on tullut, että lain sisältöön ei kosketa ja palvelupykäläin ei kosketa ja ihmiset, jotka olisivat olleet oikeutettuja näihin palveluihin, tulevat saamaan nämä oikeudet

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

myös hallituksen esityksestä. Varmasti viimeistään vuoden päästä näemme ja keskustellemme tässä salissa siitä, ja toivon, että voin silloin tukea tätä hallituksen esitystä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle eläkesäätiöistä ja eläkekassoista annetun lain, lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annetun lain ja vakuutuskassalain voimaannpanosta annetun lain ja sairausvakuutuslain 16 luvun 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 6/2023 vp

Valiokunnan mietintö StVM 3/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 3/2023 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Krista Kiuru.

Keskustelu

17.06 Krista Kiuru sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtajana esittelen tämän yksimielisen mietinnön, joka liittyy siis käytännössä vuoden 22 alussa voimaan tulleeseen eläkesäätiöitä, eläkekassoja ja vakuutuskassoja koskevan lainsäädännön kokonaisuudistukseen. Esityksen tavoitteena on tässä yhteydessä korjata voimaannpanolakiin jääneet puutteet lisäeläkesäätiöiden ja -kassojen toimintalupien osalta sekä vakuutettujen vähimmäismäärää koskevan poikkeuksen osalta.

Ensinnäkin voimaannpanolakiin esitetään tehtäväksi tarpeelliset korjaukset, jotka liittyivät siihen, että oikeustilaa sekä mahdollista lisäeläkesäätiöiden ja -kassojen toiminnan jatkumisen mahdollisuutta saataisiin tässä vanhassa toimintaympäristössä jatkumaan. Siksi esitetään myös lisättäväksi säännös, jonka mukaan vanhan vakuutuskassalain voimassa ollessa sääntöihin vahvistetun vähimmäisjäsenmäärän täytyminen oikeuttaa jatkamaan toimintaa. Muutos mahdollistaa vakuutettujen vähimmäismäärää koskevan poikkeuslupan saaneiden työpaikkakassojen ja täydennyskassojen toiminnan jatkumisen, ja olemme saaneet myös selkoa siitä, että tämä on erityisen tarpeellinen muutos. Valiokunta pitää ehdotuksia perusteltuina ja kannattaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttumattomana.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa nostettiin esille myös se tarve, että pitäisi lisätä jo voimassa olevaan vakuutuskassalakiin sellainen säännös, jonka perusteella Finanssivalvonnalla olisi erityisistä syistä mahdollisuus myöntää jatkossakin kassoille laissa säädettyä vähimmäismäärää koskevia poikkeuksia vastaavasti kuin aikaisemmin oli mahdollista. Valiokunnan sosiaali- ja terveysministeriöltä sekä Finanssivalvonnalta saaman selvityksen mukaisesti poikkeuslupamenettelyjä harkittaessa olisi otettava huomioon ainakin se, ovatko kassojen talouden ja käytännön toimintaedellytykset riittävät, sekä se, että vakuutettujen etujen kannalta tarkoituksenmukaista olisi sitten jatkaa pienemmälläkin jäsenmäärällä. Jos nämä ehdot täyttyisivät, niin näyttää tärkeältä, että sosiaali- ja terveysministeriö seuraisi vakuutuskassojen toimintaedellytyksiä ja ryhtyisi tarvittaessa lainsäädäntötoimiin

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

poikkeuslupamenettelyn mahdollistamiseksi jäsenmäärältään pienten mutta kantokyvyltään kestävien kassojen toiminnan turvaamiseksi. Ja valiokunta piti tätä niin tärkeänä, että otti tämän mietintöönsä ja teki tästä myös lausuman. Näin ollen tällä yksimielisellä lausumalla kannustetaan myöskin ministeriötä siihen, että näissä pienissä kassoissa, jotka jäävät alle tuon vähimmäisjäsenmäärän kipukynnyksen, olisi mahdollista lähteä lainsäädäntötoimiin turvatakseen näiden kassojen tulevaisuuden, jos kantokyky sitä mahdollistaa.

Arvoisa puhemies, tässä esittely. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

17.10 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja hyvin esittelikin valiokunnan mietinnön. Mietintöhän oli yksimielinen, ja kävimme kuitenkin hyvin perusteellisen asiantuntijakuulemisen tästä itse asiasta.

Valiokunnalla vallitsi yhteinen näkemys siitä, että tähän oli hyvin tällainen teknisluontoinen, jossa korjattiin olemassa olevaa lainsäädäntöä. Mutta kuten valiokunnan puheenjohtajakin toi esille, halusimme kuitenkin yhteisellä lausumalla varmistaa, että ministeriö seuraa erityisesti näitten pienten kassojen toimintaedellytyksiä ja katsoo, pitääkö esimerkiksi asiaan vielä palata tai sitä tarkentaa, koska emme kuitenkaan halua, että iso määrä kassoista joutuisi vaikka lopettamaan toimintansa sen koon mukaan. Totta kai samalla totesimme, että pitää perustella kokonaisarvion ja sen toiminnan tarkoituksenmukaisuuden kautta eikä vain kassan koon mukaan.

Tämä on yhteinen lausunto ja vahva, yhteinen lausuma tätä tulevaisuuden valmistelua varten.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 6/2023 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2022

Kertomus K 12/2023 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 27.9.2023 pidettävään täysistuntoon.

16. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2022

Kertomus K 13/2023 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 3/2023 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 27.9.2023 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 32/2023 vp

17. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 27.9.2023 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.29.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola